

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov.

(Mindre berigelsesforbrydelser m. m.).

Fremsat den 6. februar 1973 af *justitsministeren*.

§ 1.

I borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 347 af 15. august 1967, som ændret senest ved lov nr. 538 af 13. december 1972, foretages følgende ændringer:

1. § 34, 1. pkt., affattes således:

„Justitsministeren fastsætter regler om, i hvilket omfang fængsel skal fuldbyrdes i enrum eller i fællesskab.“

2. § 35, stk. 1, affattes således:

„De dømte har pligt til at udføre arbejde, der pålægges dem, efter regler der fastsættes af justitsministeren. I disse fastsættes tillige regler om arbejdspenge til de dømte. Arbejdspengene kan anvendes som erstatning for skade eller udgifter, som den dømte under fængselsopholdet bliver ansvarlig for.“

3. § 39, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

„Prøvetiden kan ikke overstige 3 år.“

4. I § 39, stk. 2, 1. pkt., ændres: „Det skal i almindelighed fastsættes som vilkår“ til: „Det kan fastsættes som vilkår“.

5. § 40 affattes således:

„§ 40. Begår den prøveløsladte nyt strafbart forhold i prøvetiden, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, træffer retten afgørelse i overensstemmelse med § 61, stk.

2, således at reststraffen ligestilles med en betinget dom.

Stk. 2. Overtræder den prøveløsladte i øvrigt de fastsatte vilkår, kan justitsministeren

- 1) tildele advarsel,
- 2) ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den i § 39 fastsatte længstetid, eller
- 3) under særlige omstændigheder bestemme, at han skal indsættes til udståelse af reststraffen.

Stk. 3. Begår den prøveløsladte strafbart forhold i prøvetiden, uden at der rejses tiltale herfor, finder reglerne i stk. 2 tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Afgørelse efter stk. 2, jfr. stk. 3, kan kun træffes inden prøvetidens udløb.

Stk. 5. Træffes der ikke bestemmelse om fuldbyrdelse af reststraffen efter stk. 1 eller stk. 2, jfr. stk. 3, anses straffen for udstået på det tidspunkt, da prøveløsladelse fandt sted.

Stk. 6. Såfremt genindsættelse er bestemt i medfør af stk. 2, jfr. stk. 3, kan fornyet prøveløsladelse ske, selv om de tidsmæssige betingelser i § 38, stk. 1 og 2, ikke er opfyldt med hensyn til reststraffen. Med hensyn til prøvetid efter sådan prøveløsladelse gælder de i § 39 fastsatte tider med fradrag af den tid, i hvilken den pågældende tidligere har været prøveløsladt.“

6. § 44, stk. 1, 2. og 3. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

„Bestemmelserne i § 34 og § 36, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse.“

7. § 46, stk. 2, affattes således:

„Stk. 2. Til straffetiden medregnes ikke den tid, der forløber, inden en undvegen fange genindsættes.“

8. § 80, stk. 1, affattes således:

„Ved straffens udmåling skal der tages hensyn til lovovertrædelsens grovhed og til oplysninger om gerningsmandens person, herunder om hans almindelige personlige og sociale forhold, hans forhold før og efter gerningen samt hans bevæggrunde til denne.“

9. § 89, stk. 1, 2. pkt., ophæves, og i stedet indsættes: „Tillægsstraf kan idømmes i kortere tid end foreskrevet i §§ 33 og 44. Dersom fuldbyrdelse af den tidligere idømte straf ikke er afsluttet, følges så vidt muligt reglerne i § 88.“

10. § 140 ophæves.

11. I § 222, stk. 1, ændres „15 år“ til: „14 år“.

12. I § 225, stk. 1, ændres „§§ 216-220 og 222“ til: „§§ 216-220 og 222-223“.

13. § 225, stk. 2, ophæves.

14. I § 278 indsættes som *stk. 2*:

„Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, omfatter ikke dispositioner over købte genstande, med hensyn til hvilke en sælger har forbeholdt sig ejendomsret, indtil købesummen er betalt.“

15. § 285, stk. 1, 1. pkt., affattes således:

„De i §§ 276, 278-281 og 283 nævnte forbrydelser samt hæleri med hensyn til disse og med hensyn til røveri straffes med fængsel indtil 2 år.“

16. § 287 affattes således:

„§ 287. Er nogen af de forbrydelser, der er nævnt i §§ 276-284, af mindre strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetabs ringe betydning eller af andre grunde, er straffen bøde eller hæfte. Under i øvrigt formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.

Stk. 2. Forsøg på forbrydelse, der er omfattet af stk. 1, er strafbart.“

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. juli 1973.

§ 3.

Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kgl. anordning helt eller delvis sættes i kraft for øerne.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget tilsigter i første række en almindelig sænkning af strafudmålingsniveauet på en række væsentlige områder inden for strafferetten. Forslaget herom bygger på betænkning nr. 650/1972 vedrørende nogle af- og nedkriminaliseringsspørgsmål samt på de udtalelser, som justitsministeriet har indhentet over betænkningen, herunder navnlig en indstilling af 5. januar 1973 fra straffelovrådet. Indstillingen er optaget som bilag 2 til lovforslaget.

Udover de ændringsforslag, der bygger på den nævnte betænkning, er medtaget en række andre forslag til ændring af straffeloven. Således foreslås det, at det overlades til domstolene at træffe afgørelse om, hvilke retsfølger der skal være knyttet til

overtrædelse af vilkår for løsladelse på prøve i tilfælde, hvor den prøveløsladte har begået ny kriminalitet i prøvetiden, jfr. § 40, stk. 1. Endvidere foreslås aldersgrænsen for heteroseksuelle forhold i § 222, stk. 1, nedsat fra 15 år til 14 år og aldersgrænsen i § 225, stk. 2, for muligheden af lovligt seksuelt samkvem mellem personer af samme køn fra 18 år til 14 år. Af de øvrige ændringer kan nævnes, at bestemmelsen i straffelovens § 140 om blasfemi foreslås ophævet.

I det følgende vil betænkningen vedrørende nogle af- og nedkriminaliseringsspørgsmål blive nærmere omtalt. Med hensyn til de øvrige ændringer henvises til de specielle bemærkninger.

1. I den kriminalpolitiske debat i de seneste år er

ønsket om en almindelig sænkning af strafudmålingsniveauet gennem en øget anvendelse af tiltalefrafald, bøder og betingede domme fremført med stadig større styrke. Særlig har den kriminalpolitiske linie, der hidtil har været fulgt over for ejendomsforbrydelser, herunder navnlig de mindre ejendomsforbrydelser, været genstand for kritik. Den fremtidige behandling af de mindre ejendomsforbrydelser var hovedemnet på det kriminalpolitiske seminar, som justitsministeriet afholdt i juni måned 1971. Der var under seminaret, således som det også har været tilfældet i den offentlige debat, overvejende stemning for at gennemføre en begrænsning i anvendelsen af frihedsberøvende foranstaltninger på dette område.

Under henvisning til drøftelserne på det nævnte seminar anmodede justitsministeriet i slutningen af december måned 1971 en arbejdsgruppe om hurtigt at fremkomme med en indstilling vedrørende egnede foranstaltninger til nedbringelse af omfanget af den strafferetlige frihedsberøvelse. Arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde i februar måned 1972, men af tekniske grunde kunne gruppens betænkning først offentliggøres i august måned 1972.

2. Arbejdsgruppen har på grundlag af den officielle kriminalstatistik påvist, at der i perioden 1956-69 ikke, som ofte antaget, har fundet nogen nævneværdig forøgelse sted i antallet af tiltalefrafald og betingede domme. Der henvises til de statistiske oplysninger i kapitel 1 i arbejdsgruppens betænkning.

I forbindelse med sin behandling af arbejdsgruppens betænkning har straffelovrådet indhentet nye statistiske oplysninger. Oplysningerne, som er givet i rådets indstilling s. 18, viser derimod, at der siden 1969 er sket en væsentlig forøgelse af domstolenes anvendelse af betingede domme. Straffelovrådets undersøgelser viser endvidere, at der på tilsvarende måde er sket en forøgelse i antallet af meddelte tiltalefrafald.

3. Arbejdsgruppen har i sin betænkning henstillet, at der søges gennemført en almindelig sænkning af strafudmålingsniveauet. Under hensyn til, at ejendomsforbrydelserne udgør langt den overvejende del af de anmeldte overtrædelser af straffeloven, har arbejdsgruppen i første række haft den strafferetlige behandling af disse forbrydelser for øje. Sænkningen af strafudmålingsniveauet foreslås bl. a. gennemført gennem en ændring af bestemmelserne i straffelovens §§ 285 og 287. § 285 fastsætter normalstrafferammen for berigelsesforbrydelser til fængsel indtil 2 år, i gentagelsestilfælde 3 år, medens § 287 foreskriver, at straffen kan nedsættes til hæfte eller bøde eller ef-

ter omstændighederne helt bortfalde, når forbrydelsen er af særlig ringe strafværdighed.

Ved at ophæve den særlige strafferamme for gentagelsestilfælde i § 285 og ved at give bestemmelsen i § 287 et bredere anvendelsesområde kan man efter arbejdsgruppens opfattelse bidrage til en lempeligere behandling af berigelsesforbrydelser, særlig den mindre berigelseskriminalitet. Det må herefter være overladt til domstolene og anklagemyndigheden at søge disse intentioner gennemført i praksis.

Straffelovrådet har tiltrådt ændringen af § 287, således at der åbnes mulighed for en videregående brug af bestemmelsen såvel af anklagemyndigheden som af domstolene. Derimod har kun tre af straffelovrådets seks medlemmer kunnet tiltræde forslaget om ændring af § 285.

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen og straffelovrådet i, at der på væsentlige områder indenfor strafferetten bør søges gennemført en almindelig sænkning af strafudmålingsniveauet. Det er på denne baggrund, man må se forslaget om ændring af straffelovens §§ 285 og 287 samt af straffelovens § 80, jfr. nedenfor under pkt. 5, der er i overensstemmelse med arbejdsgruppens indstilling. Gennemføres disse forslag, vil det ad lovgivningsvejen være slået fast, at der skal ske en almindelig sænkning af strafudmålingsniveauet.

Det vil imidlertid ikke være praktisk muligt at gennemføre en sådan sænkning alene ad lovgivningsvejen, idet det er vanskeligt at udforme straffebestemmelserne så detaljeret, at de også med hensyn til strafudmålingen dækker alle forekommende tilfælde. Sænkningen må derfor også gennemføres ved ændringer i domstolenes udmålingspraksis. Anklagemyndigheden kan her medvirke til at fremme udviklingen, dels gennem sin tiltalefrafaldspraksis, dels ved i videre omfang, end tilfældet er i dag, i de konkrete sager at formulere påstande om strafudmålingen. Justitsministeriet vil gennem instrukser til anklagemyndigheden sikre, at denne bidrager til den ønskede afdæmpning af strafudmålingsniveauet.

4. I forbindelse med forslaget til en almindelig sænkning af strafudmålingsniveauet har arbejdsgruppen i kapitel 2 i sin betænkning fremhævet ønskeligheden af en videre anvendelse af betingede domme. Der har i de seneste år været en udvikling henimod en øget anvendelse af betingede domme med hensyn til arbejdspladstyverier, stillingsunderslæb og socialbedragerier. Arbejdsgruppen henstiller, at denne udvikling fortsættes.

For så vidt angår forsætlige voldsforbrydelser har arbejdsgruppen rejst spørgsmål om en udvidet anvendelse af betinget dom, når der hos den tiltalte

foreligger et åbenbart forsøgsbehov. Man har hæftet sig ved, at den nugældende praksis over for voldsforbrydere med overvejende korte ubetingede frihedsstraffe ikke giver mulighed for at tage hensyn til behov for alkoholistbehandling og anden forsørg.

Straffelovrådet har i det væsentlige kunnet tiltræde arbejdsgruppens synspunkter vedrørende anvendelse af betingede domme. Man finder dog ikke i det materiale, arbejdsgruppen har tilvejebragt, grundlag for at antage, at betinget dom er anvendt i for ringe omfang i voldssager.

Justitsministeriet vil følge udviklingen med hensyn til betingede domme, herunder spørgsmålet om en udvidet anvendelse af betingede domme i visse voldssager, og vil i fornødent omfang gennem anklagemyndighedens tiltalepraksis søge at fremme udviklingen henimod flere betingede domme.

5. Arbejdsgruppen har — ligeledes i kapitel 2 — givet udtryk for den opfattelse, at der i retspraksis anvendes unødigt lange straffe over for tidligere straffede. For at fremskynde en ændring i domstolens udmålingspraksis foreslår man derfor, at henvisningen til gerningsmandens foregående vandel i straffelovens § 80, der fastlægger de almindelige principper for strafudmålingen, udgår. Man er klar over, at dette ikke vil og heller ikke bør forhindre domstolene i ved strafudmålingen at tillægge gerningsmandens fortid en vis betydning.

Det er straffelovrådets opfattelse, at retspraksis — navnlig i de senere år — i et ikke ubetydeligt omfang har bevæget sig bort fra anvendelsen af skærpede straffe over for tidligere straffede. Der er enighed om, at tidligere kriminalitet hidtil er betragtet som en væsentlig udmålingsfaktor, og at det må anses for ønskeligt, at der på dette punkt sker en ændring, som har sit udgangspunkt i en udvikling, der allerede er i gang.

Et flertal af straffelovrådets medlemmer fraråder imidlertid, at § 80 ændres som foreslået af arbejdsgruppen. Man finder det mindre velbegrunnet at svække indholdet af § 80 ved at fjerne henvisningen til foregående vandel, i særdeleshed da formålet ikke er at tage afstand fra det i bestemmelsen udtrykte almindelige princip, men at støtte en udvikling med hensyn til udviklingen i visse typer af sager. Der henvises til straffelovrådets indstilling s. 23.

Et mindretal i straffelovrådet kan tiltræde arbejdsgruppens forslag til ændring af § 80. Man lægger herved bl. a. vægt på, at en sådan ændring kan støtte en udvikling henimod en mærkbar sænkning i strafudmålingsniveauet. Man fremhæver endvidere, at bestemmelsens nuværende formulering er mindre

vellykket med hensyn til angivelse af relevante individuelle forhold. Man finder det betænkeligt, at hensynet til den tidligere vandel har fået en meget fremtrædende plads i bestemmelsen, samtidig med at denne undlader at nævne andre forhold, der tillægges og i fremtiden bør tillægges en mere væsentlig betydning. Der sigtes herved navnlig til dårlige personlige og sociale forhold. Der henvises til straffelovrådets indstilling s. 22.

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen og straffelovrådet i, at tendenser til unødigt eller urimelig strafskærpselse som følge af gentagen kriminalitet må modvirkes. Man kan tiltræde de synspunkter, der er anført af straffelovrådets mindretal, og det forslag til en ændret formulering af § 80, som dette mindretal har fremsat.

6. Ifølge retsplejelovens § 937 kan politisager afgøres ved, at dommeren tildeler tiltalte en advarsel. Arbejdsgruppen har i kapitel 5 i sin betænkning foreslået, at denne mulighed udvides til at gælde hele straffelovgivningens område.

Som anført af straffelovrådet i dets indstilling s. 33 kan de intentioner, der ligger bag arbejdsgruppens forslag, fuldt ud gennemføres under det gældende system gennem tiltalefravalg, bødeforelæg og betingede domme. Det bemærkes herved, at det praktiske behov for en regel som den foreslåede nu er langt mindre, end da arbejdsgruppen fremsatte sit forslag. De mindre alvorlige statsadvokatsager, i hvilke der kunne blive tale om afgørelser ved advarsel, er i det væsentlige ved lov nr. 224 af 7. juni 1972 om ændring af retsplejeloven blevet gjort til politisager. Justitsministeriet har derfor fundet, at der ikke er behov for at gennemføre arbejdsgruppens forslag.

7. Udover de mere generelle spørgsmål, som er omtalt ovenfor, har arbejdsgruppen stillet forslag om ændring af den strafferetlige linie, der følges på forskellige områder indenfor straffelovens specielle del. Det gælder f. eks. sager om brugstyveri, butikstyveri og checkmisbrug. Der henvises til kapitel 3 i arbejdsgruppens betænkning. Arbejdsgruppen har således taget afstand fra den i praksis nærmest undtagelsesfri anvendelse af ubetinget frihedsstraf over for brugstyveri af motorkøretøjer. Efter gruppens opfattelse bør brugstyveri af motorkøretøjer ved sanktionsvalget ligestilles med almindeligt tyveri, og for så vidt angår brugstyveri af knallerter bør den almindelige reaktion være en bøde eller en betinget dom.

Af oplysninger, som straffelovrådet har tilvejebragt, fremgår, at en mildere kurs over for såvel brugstyveri af motorkøretøjer som brugstyveri af

knallerter allerede er indledt af domstolene. Der henvises til rådets indstilling s. 26.

Justitsministeriet kan tiltræde arbejdsgruppens og straffelovrådets udtalelse om, at en tilnærmelse i sanktionsvalget mellem brugstyveri og andet tyveri er ønskelig, og man vil gennem anklagemyndighedens tiltalepraksis søge at fremme denne udvikling.

For så vidt angår butikstyveri har arbejdsgruppen foreslået, at der til straffelovens § 287 føjes en bestemmelse, hvorefter påtale ved tyveri af varer, som er udbudt til salg på en sådan måde, at de er let tilgængelige for kunderne, kun finder sted, hvis almene hensyn kræver det.

Samtlige de myndigheder, der har udtalt sig om arbejdsgruppens forslag, har taget afstand fra en sådan bestemmelse. Man har bl. a. anført, at det såvel af generalpræventive grunde som af hensyn til at sikre overensstemmelse mellem straffeloven og den almindelige moralopfattelse i befolkningen er af betydning at fastholde, at tyveri er strafbart, uanset under hvilke omstændigheder det begås.

Heller ikke straffelovrådet har kunnet tiltræde arbejdsgruppens forslag, idet man finder en udskillelse af visse butikstyverier fra det strafbare område vilkårlig.

Som anført af straffelovrådet i dets indstilling s. 27 vil det væsentligste i arbejdsgruppens intentioner kunne opnås på en principielt rigtigere måde dels ved er udbygning af den tiltalepraksis, der allerede er indledt af anklagemyndigheden i sager om butikstyveri, dels ved en udvidet anvendelse af straffelovens § 287, jfr. bemærkningerne ovenfor under punkt 3. Justitsministeriet har på dette grundlag ikke fundet det nødvendigt eller rigtigt at gennemføre den foreslåede ændring. Man vil imidlertid gennem anklagemyndighedens tiltalepraksis søge at fremme den ønskede udvikling.

Arbejdsgruppen har for så vidt angår checkmisbrug foreslået, at bankernes og sparekassernes checkgarantiordning ændres, således at den i videre omfang, end tilfældet er i dag, hindrer eller modvirker de misbrug, som den gældende ordning har givet anledning til.

Arbejdsgruppens forslag, der tager sigte på at hindre misbrug i form af tyveri af checks og dokumentfalsk ved udstedelse af stjålne checks, er tiltrådt af straffelovrådet. Der henvises til rådets indstilling s. 29.

Justitsministeriet vil på grundlag af arbejdsgruppens forslag og straffelovrådets bemærkninger hertil indlede forhandlinger med pengeinstitutterne om en bedre udformning af checkordningen.

8. Udover de ovenfor omtalte forslag har arbejdsgruppen stillet forslag om afkriminalisering af afbetalingsunderslæb, om ændring af straffelovens § 40 vedrørende overtrædelse af prøvelsladelsesvilkår og om ændring af straffelovens § 46, stk. 2, således at der ikke tillægges anbringelse i strafcelle strafforlængende virkning. Disse forslag vil blive omtalt nedenfor under bemærkningerne til lovforslaget enkelte bestemmelser.

Udtalelse over betænkningen vedrørende nogle af- og nedkriminaliseringsproblemer er indhentet fra præsidenterne for østre landsret, vestre landsret, Københavns byret og Århus by- og herredsret og fra Den danske Dommerforening, samtlige statsadvokater, Foreningen af Politimestre i Danmark, politidirektøren i København og direktoratet for fængselsvæsenet. Udtalelse er ligeledes indhentet fra handelsministeriet, Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening samt fra Tilsynet med banker og sparekasser, Butikshandlens Fællesråd, Provinshandelskammeret, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Statens Husholdningsråd, Håndværksrådet, Industrirådet og Københavns City-center. Lovforslaget vil i forbindelse med fremsættelsen blive sendt til fornyet høring.

I bilag 1 til lovforslaget er de gældende bestemmelser og ændringerne heri optaget som paralleltekster.

Som anført i bemærkningerne til det forslag til lov om statens overtagelse af tilsynet med betinget dømte m. v., der blev fremsat den 10. oktober 1972, jfr. Folketingstidende 1972-73, sp. 107-109, vil en gennemførelse af det nu foreliggende lovforslag betyde, at ny og omfattende arbejdsopgaver lægges over til kriminalforsorgen i frihed. Merudgiften herved lader sig vanskeligt beregne på forhånd, men er for finansåret 1973/74 anslået at blive ca. 5 mill. kr.

Personalet i den frie kriminalforsorg har udtrykt frygt for, at den samlede kriminalreform, som det herved fremsatte lovforslag er en del af, på grund af manglende ressourcer ikke i praksis vil kunne gennemføres efter de forudsatte retningslinier. Justitsministeriet er enig i, at en udvidet anvendelse af kriminalforsorg i frihed kun vil kunne gennemføres, såfremt der sker en væsentlig styrkelse af det bistandsapparat, den frie kriminalforsorg råder over. I overensstemmelse hermed har man samtidig med fremsættelsen af dette lovforslag anmodet direktoratet for fængselsvæsenet om inden for den skønnede merudgiftsramme på 5 millioner kroner at udarbejde et forslag, der, under forudsætning af at hovedlinierne i lovforslaget gennemføres, snarest vil blive søgt realiseret.

Straffeloven er efter lovbekendtgørelse nr. 347 af 15. august 1967 ændret ved lov nr. 224 af 4. juni 1969 (Pornografiske billeder m. v.), lov nr. 276 af 18. juni 1969 (Narkotikakriminalitet), lov nr. 519 af 23. december 1970 (Fremmede straffedømtes retskraft), lov nr. 288 af 9. juni 1971 (Forbud mod race-diskrimination m. v.), lov nr. 550 af 22. december 1971 (Skattesvig og indsmugling), § 1 i lov nr. 89 af 29. marts 1972 (Privatlivets fred m. m.), lov nr. 95 af 29. marts 1972 (Kapring af luftfartøj) og lov nr. 538 af 13. december 1972 (Sabotage mod luftfartøjer m. m.)

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1, nr. 1.

I overensstemmelse med gældende lovgivningspraksis foreslås det, at reglerne om, i hvilket omfang fængsel skal fuldbyrdes i enrum eller i fællesskab, udfærdiges af justitsministeren og ikke som nu ved kgl. anordning. Der henvises til bemærkningerne nedenfor til § 1, nr. 2 og nr. 6, samt til de forslag til ændring af straffelovens §§ 49 og 74, der indeholdes i det den 14. december 1972 fremsatte forslag til ændring af straffeloven m. m.

Til § 1, nr. 2.

Der henvises til bemærkningerne ovenfor til § 1, nr. 1.

Til § 1, nr. 3.

Efter straffelovens § 39, stk. 1, betinges løsladelse af, at den pågældende ikke i prøvetiden begår strafbart forhold. Prøvetiden er mindst 1 år og højst 3 år. Overstiger den resterende straffetid 3 år, kan der dog fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

I overensstemmelse med straffelovrådets indstilling foreslås minimumstiden for prøvetiden på 1 år ophævet. De prøveløsladende myndigheder får herved bedre mulighed for at udmåle prøvetiden under hensyntagen til de individuelle forhold i den enkelte sag. Endvidere vil bestemmelsen komme i bedre overensstemmelse med reglen i § 56, stk. 3, om prøvetiden ved betingede domme, hvor der ikke er foreskrevet en minimumstid for prøvetiden. Der henvises til straffelovrådets indstilling s. 30.

Til § 1, nr. 4.

Efter straffelovens § 39, stk. 2, 1. pkt., skal det i almindelighed fastsættes som vilkår for løsladelse på prøve, at den pågældende i hele prøvetiden eller en del af denne undergives tilsyn og fører et ordentligt liv.

Forslaget, der er i overensstemmelse med straffe-

lovrådets indstilling, tilsigter alene at tydeliggøre, at vilkår om tilsyn kun skal anvendes, når der er et konkret behov herfor. Der henvises til straffelovrådets indstilling s. 31.

Til § 1, nr. 5.

Forslaget er med sproglige ændringer for så vidt angår stk. 5 i overensstemmelse med straffelovrådets indstilling. Der henvises til rådets udtalelse side 30-31.

Forslaget indebærer, at domstolene i tilfælde, hvor en prøveløsladt i prøvetiden har begået nyt strafbart forhold, ved pådømmelsen af dette forhold skal tage reststraffen i betragtning som en betinget straf, jfr. forslagens *stk. 1*. Henvisningen til § 61, stk. 2, betyder, at retten som hovedregel skal fastsætte en ubetinget fællesstraf, der dækker reststraffen og straf for det nye forhold. Retten er dog ikke ved udmålingen bundet til absolut kumulation af reststraffen og den nye straf, men kan fastsætte en lavere fællesstraf, efter omstændighederne en fællesstraf, der er lavere end den oprindeligt udmålte straf eller reststraffen. Når forholdene taler derfor, kan retten i stedet for at idømme en ubetinget fællesstraf idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af de vilkår, der blev fastsat ved prøveløsladelsen, eller afsige en betinget dom, der dækker såvel reststraffen som det nye forhold.

Afgørelse om genindsættelse på grund af andre vilkårovertrædelser træffes fortsat af justitsministeren. Gennem den foreslåede formulering af *stk. 2* er det imidlertid tilkendegivet, at genindsættelse ikke skal være hovedreglen, men alene kunne anvendes under særlige omstændigheder.

For så vidt angår tilfælde, hvor den prøveløsladte begår nyt strafbart forhold i prøvetiden, uden at der rejses tiltale herfor, bestemmes i *stk. 3*, at reglen i *stk. 2* skal finde anvendelse, d. v. s. at justitsministeren kan tildele advarsel, ændre vilkårene, forlænge prøvetiden eller under særlige omstændigheder træffe bestemmelse om genindsættelse.

Afgørelsen om genindsættelse m. v. som følge af andre vilkårovertrædelser end strafbart forhold kan efter *stk. 4* kun finde sted inden prøvetidens udløb.

Forslagets *stk. 5* er i overensstemmelse med den gældende bestemmelse i § 40, stk. 3, med den forskel, der følger af, at afgørelsen om, hvorvidt ny kriminalitet i prøvetiden skal medføre fuldbyrdelse af reststraffen som en del af en fællesstraf, foreslås henlagt til domstolene, jfr. forslagens *stk. 1*. Bestemmelsen angår spørgsmålet om, hvornår en straf skal anses

F. t. l. vedr. borgerlig straffelov.

for udstået i tilfælde af prøveløsladelse, når der ikke sker fuldbyrdelse af reststraffen. Reglen har bl. a. betydning med henblik på gentagelsesvirkning, jfr. straffelovens § 81.

Forslagets *stk. 6* svarer til den gældende bestemmelse i § 40, *stk. 4*, med mindre sproglige ændringer.

Om prøveløsladelse efter „genindsættelse“ på grund af nyt strafbart forhold henvises til bemærkningerne i straffelovrådets indstilling s. 31.

Om den praksis, direktoratet for fængselsvæsenet har fulgt i sager om genindsættelse, henvises til straffelovrådets udtalelse s. 29 og s. 45-46.

Til § 1, nr. 6.

Der henvises til bemærkningerne ovenfor til § 1, nr. 1. Henvisningen til § 34 indebærer, at hæfteafsonere kun så vidt muligt skal have ophold i enrum om natten, medens de efter den gældende formulering har krav herpå. Ved ændringen bringes lovens ordlyd i overensstemmelse med de faktiske forhold, idet det af pladshensyn i et vist omfang har været nødvendigt, såvel i de lokale arresthuse som i de særlige hæfteafdelinger, at anbringe hæfteafsonere i fællesskab om natten.

Til § 1, nr. 7.

Efter straffelovens § 47, *stk. 1*, kan der over for personer, der udstår frihedsstraf, anvendes forskellige former for disciplinærstraffe, bl. a. hensættelse i strafcelle. Den tid, en fange hensættes i strafcelle, medregnes efter § 46, *stk. 2*, 1. pkt., ikke til straffetiden ifølge dommen. Straffetiden kan dog ikke ved hensættelse i strafcelle forlænges med mere end en trediedel.

Det foreslås at ophæve den strafforlængende virkning af hensættelse i strafcelle.

Forslaget er i overensstemmelse med arbejdsgruppens indstilling, som er tiltrådt af straffelovrådets flertal. Der henvises til arbejdsgruppens betænkning side 67-69 og straffelovrådets indstilling side 32.

Til § 1, nr. 8.

Forslaget er i overensstemmelse med arbejdsgruppens indstilling, således som denne er tiltrådt og udformet af straffelovrådets mindretal. Der henvises til de almindelige bemærkninger ovenfor under pkt. 5.

I forhold til den gældende bestemmelse er henvisningen til gerningsmandens foregående vandel og til styrken af hans for dagen lagte forbryderiske sindelag udgået. Til gengæld er der indsat en generel henvisning til de foreliggende oplysninger om gerningsmandens person, herunder om hans almindelige personlige og sociale forhold.

Til § 1, nr. 9.

Efter § 89, *stk. 1*, 1. pkt., skal der, hvis en person, som allerede er dømt til straf, yderligere findes skyldig i en forud for dommen begået strafbar handling, idømmes en tillægsstraf, såfremt samtidig påkendelse ville have medført forhøjelse af straffen. Bestemmelsen i § 89, *stk. 1*, 2. pkt., giver mulighed for at idømme tillægsstraf i kortere tid end det sædvanlige minimum for strafarterne fængsel og hæfte (henholdsvis 30 dage og 7 dage). Det gælder i hvert fald i tilfælde, hvor fuldbyrdelsen af den tidligere idømte straf ikke er afsluttet. Derimod er det efter bestemmelsens ordlyd tvivlsomt, om det også gælder i tilfælde, hvor fuldbyrdelsen er afsluttet. Vestre landsret har imidlertid i en dom af 25. september 1968 statueret, at tillægsstraf under strafartens minimum også kan udmåles i disse tilfælde, uanset formuleringen af bestemmelsen i 2. pkt., jfr. Ugeskrift for Retsvæsen 1968, s. 896. Forslaget tilsigter at klarlægge dette forhold.

Til § 1, nr. 10.

Straffelovens § 140 om blasfemi foreslås ophævet. Siden gennemførelsen af straffeloven i 1930 er tiltale for overtrædelse af bestemmelsen kun blevet rejst i 3 tilfælde, henholdsvis i 1938, 1946 og 1971. Medens der skete domfældelse i de to første sager, faldt sagen fra 1971 ud til frifindelse. Det er justitsministeriets opfattelse, at der med den udvikling, der har fundet sted siden 1930, ikke længere er grundlag for at opretholde bestemmelsen. Hvis grænserne for ytringsfriheden på dette område overtrædes, vil offentlighedens fordømmelse være en mere effektiv og naturlig reaktion end anvendelse af straf.

Til § 1, nr. 11.

Efter straffelovens § 222, *stk. 1*, der har været uændret siden 1930, er det strafbart at have samleje med et barn under 15 år. Det foreslås at nedsætte den nævnte aldersgrænse til 14 år.

Spørgsmålet om nedsættelse af aldersgrænsen for heteroseksuelt forhold har i den senere tid ofte været rejst i den offentlige debat. Spørgsmålet har ligeledes været fremme i folketinget i forbindelse med et spørgsmål til justitsministeren om begrundelsen for, at unge piger under 15 år, der ikke allerede har været gravide, er afskåret fra at få svangerskabsforebyggende vejledning og opnå ordination af svangerskabsforebyggende midler. Der henvises til folketingstidende 1971-72, spalte 2073-2075. Problemet blev endvidere berørt under folketingets forhandlinger i forbindelse med behandlingen af forslaget til lov nr. 282 af 7. juni 1972 om svangerskabshygienje

og fødselshjælp m. m., jfr. folketingstidende 1971/72, spalte 6225-6226 og spalte 6229-6230.

Justitsministeriet anmodede på denne baggrund retslægerrådet om en udtalelse om, hvorvidt der ud fra lægelige erfaringer og vurderinger er risici forbundet med at nedsætte aldersgrænsen i straffelovens § 222, stk. 1, til 14 år.

Retslægerrådet har i skrivelse af 11. december 1972 udtalt, at den fysiske modning i vore dage indtræder tidligere end for et par generationer siden. Således begynder menstruationen hos de fleste piger i 12-14 års alderen, modsat tidligere i 14-16 års alderen. Denne tidligere fysiske modning kan efter rådets opfattelse tale for en nedsættelse af straffelovens aldersgrænse for heteroseksuelt forhold. Rådet har dog samtidig peget på, at psykisk modning ikke uden videre følger den fysiske modning, og at en nedsættelse af alderen for menstruationens indtræden ikke i alle tilfælde er ensbetydende med større psykisk modenhed og dermed personlighedsstyrke til at indlede seksuelt forhold på et tidligere alderstrin. Det anføres dog samtidig, at den lægelige viden om eventuelle psykiske skadevirkninger af påbegyndelse af seksuelt samliv på det her omhandlede alderstrin kun er spredt og ufuldstændig.

Retslægerrådet har endvidere bemærket, at tidlig påbegyndelse af seksuelt samliv ofte fører til mange seksuelle kontakter med deraf følgende risiko for graviditet og veneriske infektioner. Den betydelige stigning i de senere år i antallet af gonorré med fare for mere varige underlivslidelser og af uønskede graviditeter hos ganske unge piger vidner herom.

Selv om en nedsættelse af den i straffeloven fastsatte lavalder for heteroseksuelt samkvem således efter retslægerrådets opfattelse ikke vil være ganske uden risici, finder rådet dog alt taget i betragtning ikke fornødent grundlag for at udtale sig imod, at aldersgrænsen nedsættes fra 15 år til 14 år.

Det er justitsministeriets opfattelse, at udviklingen siden fastsættelsen af den nuværende aldersgrænse må medføre, at straffelovens aldersgrænse for heteroseksuelt forhold nu nedsættes til 14 år. Efter en sådan nedsættelse vil det være naturligt, at der gives unge piger mellem 14 og 15 år svangerskabsforebyggende vejledning, ligesom svangerskabsforebyggende midler vil kunne ordineres dem.

Til § 1, nr. 12.

Efter § 223 straffes den, som har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptiv- eller plejebarn eller betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse. Ligeledes straffes den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring

beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje. Under hensyn til, at enhver kønslig usædelighed med en person af samme køn under 18 år hidtil har været strafbar, har der ikke været behov for en regel svarende til § 223 i homoseksuelle forhold. Indføres imidlertid samme aldersgrænse for heteroseksuelle og homoseksuelle forhold, jfr. forslaget nedenfor under nr. 13, må reglen i § 223 også gøres anvendelig i homoseksuelle forhold.

Til § 1, nr. 13.

Også aldersgrænsen for homoseksuelle forhold foreslås nedsat til 14 år. Efter straffelovens § 225, stk. 2, er aldersgrænsen for sådanne forhold 18 år.

Spørgsmålet om indførelse af samme lavalder for homoseksuelle og heteroseksuelle forhold blev i foråret 1971 rejst i folketinget over for justitsministeren. Der henvises til folketingstidende 1970/71, spalte 5593-5596.

På baggrund heraf indhentede justitsministeriet en udtalelse fra retslægerrådet om de eventuelle risici, der ud fra lægelige erfaringer måtte antages at være forbundet med en ligestilling af homoseksuelle og heteroseksuelle forhold i straffeloven.

I en erklæring af 23. maj 1972 udtalte retslægerrådet, at den seksuelle drifts organisation må antages at blive etableret allerede i fostertilstanden og i løbet af de første leveår. Den seksuelle konstitution må således længe før 15-18 års alderen anses for at være stabiliseret i enten hetero- eller homoseksuel retning. Samvær med homoseksuelle voksne kan derfor i almindelighed ikke antages at ville medføre nogen ændring af den heteroseksuelt indstillede unges driftsorientering. Kun i tilfælde, hvor den unges seksualdrift allerede er homoseksuelt orienteret, kan længerevarende seksuelt samvær med en ældre homoseksuel person formodes at bevirke en fiksering i homoseksuelle vaner og tilslutning til et homoseksuelt miljø.

Retslægerrådet fremhævede, at undersøgelser af et tilfældigt udsnit af unge mænd, hvoraf en stor del havde været udsat for seksuelle tilnærmelser fra voksne homoseksuelle, ikke tydede på, at sådanne tilnærmelser har været i stand til at „forføre“ de pågældende til homoseksuel aktivitet — bortset fra et mindretal (3,5 pct.), for hvilke det må forekomme sandsynligt at antage, at de forud for den nævnte seksuelle kontakt har været homoseksuelt orienteret. Rådet pegede endvidere på, at det ikke synes muligt med sikkerhed at påvise sociale og psykologiske skadevirkninger hos drenge, som kortvarigt har haft seksuel kontakt med voksne homoseksuelle, eller som i en periode under deres opvækst har

deltaget i homoseksuelle aktiviteter med jævnaldrende eller lidt ældre drenge.

Retslægerådet udtalte herefter, at man ud fra lægelige erfaringer og undersøgelser fandt det ubetænkeligt at ligestille homoseksuelle og heteroseksuelle forhold i strafferetlig henseende.

I forbindelse med overvejelserne om at nedsætte aldersgrænsen for heteroseksuelle forhold i straffelovens § 222, stk. 1, til 14 år, anmodede justitsministeriet i efteråret 1972 retslægerådet om at oplyse, om rådet fortsat ville finde det ubetænkeligt at ligestille homoseksuelle forhold med heteroseksuelle forhold i strafferetlig henseende.

I sit svar af 11. december 1972 udtalte retslægerådet, at også drenge nu modnes tidligere, selv om de dog i almindelighed modnes lidt senere end piger, specielt på det psykiske område. Man måtte derfor se med større betænkelighed på en nedsættelse til 14 år af lavalderen for homoseksuelt end for heteroseksuelt forhold. Under hensyn til rådets tidligere udtalelse ville man dog ikke fraråde, at også aldersgrænsen i straffelovens § 225, stk. 2, blev nedsat til 14 år.

Efter de foreliggende oplysninger må man gå ud fra, at der ikke består nogen større risiko for, at homoseksuelle forhold bevirker en fiksering af en homoseksuel driftsretning hos unge mennesker. Under hensyn hertil samt til, at risikoen for, at unge mennesker gennem homoseksuelle forhold kan komme ud i sociale vanskeligheder, synes at være mindre end tidligere antaget, finder justitsministeriet det rettest, at heteroseksuelle og homoseksuelle forhold undergives samme strafferetlige behandling. Bestemmelsen i § 225, stk. 2, foreslås derfor ophævet. At homoseksuelt forhold til en person under 14 år er strafbart, følger af henvisningen i § 225, stk. 1, til § 222.

Til § 1, nr. 14.

Forslaget indebærer, at uberettigede dispositioner over købte genstand, med hensyn til hvilke sælgeren har forbeholdt sig ejendomsret, indtil købesummen er betalt, ikke som efter gældende ret kan straffes som underslæb over for sælgeren. Forholdet vil derimod efter omstændighederne kunne være omfattet af straffelovens § 279 som bedrageri over for den senere erhverver af genstanden og eventuelt tillige over for den oprindelige sælger, hvis køberen allerede ved handlens indgåelse har haft forset til at disponere i strid med ejendomsforbeholdet.

Ved forslagens udarbejdelse er det tillagt betydning, at sælgeren normalt i kraft af sit ejendomsforbehold vil kunne vindicere genstanden fra en senere erhverver.

Forslaget er i overensstemmelse med straffelovrådets indstilling. Der henvises til rådets udtalelse s. 27-28.

Arbejdsgruppen er i sin betænkning s. 53-54 gået ind for en fuldstændig afkriminalisering, således at en (afbetalings)køber ved salg af den købte ting heller ikke skal kunne straffes for bedrageri over for den senere godtroende køber, der må afgive tingen til (afbetalings)sælgeren i kraft af dennes adgang til vindikation. Det er straffelovrådets opfattelse, at man ikke generelt bør fratage de senere godtroende erhververe enhver strafferetlig beskyttelse. Justitsministeriet kan på det foreliggende grundlag tiltræde denne opfattelse.

Som anført af straffelovrådet omfatter forslaget ikke consignationsforhold, d. v. s. forhold, hvor varer leveres under ejendomsforbehold til videre salg for modtagerens regning, således at ejendomsforbeholdet bortfalder, når salg har fundet sted.

Til § 1, nr. 15.

Forslaget er i overensstemmelse med arbejdsgruppens forslag. Der henvises til arbejdsgruppens betænkning s. 46 og til de almindelige bemærkninger ovenfor under punkt 3.

Forslaget indebærer, at strafferammen også i gentagelsestilfælde er fængsel indtil 2 år, hvor den nu er fængsel indtil 3 år. Som anført under de almindelige bemærkninger er tre af straffelovrådets medlemmer gået ind for at bevare en særlig gentagelsesregel i § 285. Den væsentligste betydning af en forhøjet strafferamme i gentagelsestilfælde ligger efter disse medlemmers mening i, at en sådan ramme giver domstolene, der erfaringsmæssigt er meget tilbageholdende med at anvende lovens maksimumstraf, større mulighed for i de grovere tilfælde af gentagelse at fastsætte en efter de konkrete forhold passende straf.

Det er justitsministeriets opfattelse, at de tilfælde, hvor der er behov for en strafudmåling ud over fængsel i 2 år, i almindelighed vil kunne henføres under den skærpede bestemmelse i § 286. Det er derfor muligt, at en konsekvens af ændringen af § 285 vil blive en øget anvendelse af § 286. Som anført af straffelovrådets tre øvrige medlemmer vil dette imidlertid være en fordel, idet retten herved tvinges til i den enkelte sag at overveje, om denne sag er egnet til at føres op i en højere ramme.

Til § 1, nr. 16.

Forslaget er i overensstemmelse med arbejdsgruppens indstilling. Om forslaget og den nærmere behandling herfor henvises til arbejdsgruppens betænkning s. 45 og til de almindelige bemærkninger

ovenfor under punkt 3. Der henvises endvidere til straffelovrådets indstilling s. 24-25.

I forhold til den gældende bestemmelse i § 287 er ordene „forbrydelser af særlig ringe strafværdighed“ erstattet af ordene „forbrydelser af mindre strafværdighed“. Endvidere er anvendelsen af bøde eller hæfte gjort obligatorisk, hvis forholdet henføres under § 287. Efter straffelovens § 21, stk. 3, straffes forsøg, for så vidt ikke andet er bestemt, kun, når der for lovovertrædelsen er foreskrevet højere straf end hæfte. Da det kan være tvivlsomt, om § 287 ef-

ter ændringen er en lempelsesregel til § 285 eller en selvstændig regel, er det i overensstemmelse med straffelovrådets indstilling i bestemmelsen præciseret, at den også omfatter forsøg på de forbrydelser, der omhandles af bestemmelsen.

Med hensyn til bestemmelsens anvendelsesområde efter ændringen henvises til s. 24 i straffelovrådets indstilling. Justitsministeriet kan tiltræde straffelovrådets synspunkter. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under pkt. 7.

Bilag 1.

I dette bilag opføres i venstre spalte de i lovforslagets § 1 nævnte bestemmelser i den nugældende formulering, medens de foreslåede ændringer opføres i højre spalte.

Gældende formulering.

§ 34. Det bestemmes ved kgl. anordning, i hvilket omfang fængsel skal fuldbyrdes i enrum eller i fællesskab. De dømte skal dog så vidt muligt have ophold i enrum om natten.

§ 35. Fangerne er pligtige at udføre det arbejde, der pålægges dem i overensstemmelse med den kgl. anordning, som derom udfærdiges. Ved denne fastsættes tillige de nærmere regler om arbejdspenge til fangerne. Arbejdspengene kan anvendes som erstatning for skade eller udgifter, som fangen under fængselsopholdet bliver ansvarlig for.

§ 39. Løsladelse betinges af, at den pågældende ikke i prøvetiden begår strafbart forhold. Prøvetiden fastsættes til mindst 1, højst 3 år. Hvis den resterende straffetid overstiger 3 år, kan der dog fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

Stk. 2. Det skal i almindelighed fastsættes som vilkår for løsladelsen, at den pågældende i hele prøvetiden eller en del af denne undergives tilsyn og fører et ordentligt liv. Yderligere vilkår kan fastsættes efter reglerne i § 57. Vilkår om ophold i hjem, hospital eller anden institution har ikke gyldighed for længere tidsrum end den resterende straffetid. § 57, stk. 2, og § 59, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.

§ 40. Overtræder den prøveløsladte de fastsatte vilkår, kan justitsministeren

- 1) ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den i § 39 fastsatte længstetid.
- 2) bestemme, at han skal genindsættes til udståelse af reststraffen.

Stk. 2. Afgørelse efter stk. 1 kan kun træffes inden prøvetidens udløb.

Forslaget.

1. § 34, 1. pkt., affattes således:

„Justitsministeren fastsætter regler om, i hvilket omfang fængsel skal fuldbyrdes i enrum eller i fællesskab.“

2. § 35, stk. 1, affattes således:

„De dømte har pligt til at udføre arbejde, der pålægges dem, efter regler der fastsættes af justitsministeren. I disse fastsættes tillige regler om arbejdspenge til de dømte. Arbejdspengene kan anvendes som erstatning for skade eller udgifter, som den dømte under fængselsopholdet bliver ansvarlig for.“

3. § 39, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

„Prøvetiden kan ikke overstige 3 år.“

4. I § 39, stk. 2, 1. pkt., ændres: „Det skal i almindelighed fastsættes som vilkår“ til: „Det kan fastsættes som vilkår“.

5. § 40 affattes således:

„§ 40. Begår den prøveløsladte nyt strafbart forhold i prøvetiden, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, træffer retten afgørelse i overensstemmelse med § 61, stk. 2, således at reststraffen ligestilles med en betinget dom.“

Stk. 2. Overtræder den prøveløsladte i

Gældende formulering.

Stk. 3. Bliver der ikke truffet bestemmelse om genindsættelse, anses straffen for udstået på det tidspunkt, da prøveløsladelse fandt sted.

Stk. 4. Finder genindsættelse sted på grund af nyt strafbart forhold, for hvilket der idømmes frihedsstraf, skal den resterende del af straffen i forbindelse med den nu idømte straf ved afgørelse om fornyet prøveløsladelse betragtes som en ny straf. Såfremt genindsættelse finder sted af andre grunde, kan fornyet prøveløsladelse ske, selv om de tidsmæssige betingelser i § 38, stk. 1 og 2, ikke er opfyldt med hensyn til reststraffen. Med hensyn til prøvetid efter sådan prøveløsladelse gælder de i § 39 fastsatte tider med fradrag af den tid, i hvilken den pågældende tidligere har været prøveløsladt.

§ 44. Hæfte idømmes fra 7 dage til 6 måneder. Det bestemmes ved kgl. anordning, i hvilket omfang hæfte skal fuldbyrdes i enrum eller i fællesskab. De dømte skal have ophold i enrum om natten. § 36, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 46. Den tid, i hvilken en fange indlægges på sygehus, medregnes til straffetiden, medmindre indlæggelsen skyldes hans eget forhold under strafudståelsen.

Stk. 2. Til straffetiden medregnes ikke den tid, i hvilken en fange hensættes i straffecelle, eller den tid, der forløber, inden en undvegen fange genindsættes. Straffetiden kan dog ikke ved hensættelse i straffecelle forlænges med mere end en tredjedel.

§ 80. Ved straffens udmåling bliver der foruden til lovovertrædelsens grovhed og farlighed særlig at tage hensyn til gerningsmandens foregående vandel, alder og forhold før og efter gerningen, til styrken af

Forslaget.

øvrigt de fastsatte vilkår, kan justitsministeren

- 1) tildele advarsel,
- 2) ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den i § 39 fastsatte længstetid, eller
- 3) under særlige omstændigheder bestemme, at han skal indsættes til udståelse af reststraffen.

Stk. 3. Begår den prøveløsladte strafbart forhold i prøvetiden, uden at der rejses tiltale herfor, finder reglerne i stk. 2 tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Afgørelse efter stk. 2, jfr. stk. 3, kan kun træffes inden prøvetidens udløb.

Stk. 5. Træffes der ikke bestemmelse om fuldbyrdelse af reststraffen efter stk. 1 eller stk. 2, jfr. stk. 3, anses straffen for udstået på det tidspunkt, da prøveløsladelse fandt sted.

Stk. 6. Såfremt genindsættelse er bestemt i medfør af stk. 2, jfr. stk. 3, kan fornyet prøveløsladelse ske, selv om de tidsmæssige betingelser i § 38, stk. 1 og 2, ikke er opfyldt med hensyn til reststraffen. Med hensyn til prøvetid efter sådan prøveløsladelse gælder de i § 39 fastsatte tider med fradrag af den tid, i hvilken den pågældende tidligere har været prøveløsladt.

6. § 44, stk. 1, 2, og 3. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

„Bestemmelserne i § 34 og § 36, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse.“

7. § 46, stk. 2, affattes således:

„*Stk. 2.* Til straffetiden medregnes ikke den tid, der forløber, inden en undvegen fange genindsættes.“

8. § 80, stk. 1, affattes således:

„Ved straffens udmåling der skal tages hensyn til lovovertrædelsens grovhed og til oplysninger om gerningsmandens person, herunder om hans almindelige personlige og

Gældende formulering.

hans for dagen lagte forbryderiske sindelag samt bevæggrundene til handlingen.

§ 89. Findes nogen, som allerede er dømt til straf, yderligere skyldig i en forud for dommen begået strafbar handling, bliver en tillægsstraf at idømme, for så vidt samtidig påkendelse ville have medført forhøjelse af straffen. Dersom fuldbyrdelsen af den tidligere idømte straf ikke er afsluttet, bliver reglerne i § 88 så vidt muligt at følge, og tillægsstraf kan da idømmes i kortere tid end foreskrevet i §§ 33 og 44.

§ 140. Den, der offentligt driver spot med eller forhåner noget her i landet lovligt bestående religionssamfunds trosrædomme eller gudsdyrkelse, straffes med hæfte eller under formildende omstændigheder med bøde. Påtale finder kun sted efter rigsadvokatens påbud.

§ 222. Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Har barnet været under 12 år, eller har gerningsmanden forskaffet sig samlejet ved tvang, der dog ikke falder ind under § 216, eller ved fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.

§ 223. Den, som har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Med samme straf anses den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje.

§ 225. Med fængsel indtil 6 år straffes den, som øver kønslig usædelighed med en person af samme køn under omstændigheder, der svarer til de i §§ 216-220 og 222 angivne.

Stk. 2. Med fængsel indtil 4 år anses den, der øver kønslig usædelighed med en person af samme køn under 18 år. Straffen kan dog bortfalde, når de pågældende er hinanden omtrent jævnbyrdige i alder og udvikling.

Forslaget.

sociale forhold, hans forhold før og efter gerningen samt hans bevæggrunde til denne.“

9. § 89, stk. 1, 2. pkt., ophæves, og i stedet indsættes: „Tillægsstraf kan idømmes i kortere tid end foreskrevet i §§ 33 og 44. Dersom fuldbyrdelse af den tidligere idømte straf ikke er afsluttet, følges så vidt muligt reglerne i § 88.“

10. § 140 ophæves.

11. I § 222, stk. 1, ændres „15 år“ til: „14 år“.

12. I § 225, stk. 1, ændres „§§ 216-220 og 222“ til: „§§ 216-220 og 222-223“.

13. § 225, stk. 2, ophæves.

Gældende formulering.

§ 278. For underslæb straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre urettigtet vinding

- 1) tilegner sig en fremmed rørlig ting, der er i hans varetægt, uden at forholdet falder ind under § 277,
- 2) fragår modtagelsen af pengelån eller andet lån til eje eller af en ydelse, for hvilken der skal svares vederlag,
- 3) uretmæssig forbruger ham betroede penge, selv om han ikke var forpligtet til at holde disse afsondrede fra sin egen formue.

§ 285. De i §§ 276, 278-281 og 283 nævnte forbrydelser samt hæleri med hensyn til disse og med hensyn til røveri straffes med fængsel indtil 2 år, i gentagelsestilfælde 3 år. I de i § 283, stk. 2, omhandlede tilfælde kan straffen såvel for skyldneren som for den begunstigede fordringshaver gå ned til hæfte.

Stk. 2. Ulovlig omgang med hittegods samt hæleri med hensyn hertil straffes med bøde, hæfte eller med fængsel indtil 2 år.

Stk. 3. Åger straffes med hæfte eller med fængsel indtil 2 år.

§ 287. Er nogen af de i § 276 eller §§ 278-284 nævnte forbrydelser af særlig ringe strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetabs ringe betydning eller af andre grunde, kan straffen nedsættes til hæfte eller bøde og under i øvrigt formildende omstændigheder bortfalde.

Stk. 2. Ved ulovlig omgang med hittegods eller ved hæleri med hensyn hertil kan straffen under formildende omstændigheder bortfalde.

Forslaget.

14. I § 278 indsættes som *stk. 2*:

„*Stk. 2.* Bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, omfatter ikke dispositioner over købte genstande, med hensyn til hvilke en sælger har forbeholdt sig ejendomsret, indtil købesummen er betalt.“

15. § 285, stk. 1, 1. pkt., affattes således:

„De i §§ 276, 278-281 og 283 nævnte forbrydelser samt hæleri med hensyn til disse og med hensyn til røveri straffes med fængsel indtil 2 år.“

16. § 287 affattes således:

„**§ 287.** Er nogen af de forbrydelser, der er nævnt i §§ 276-284, af mindre strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetabs ringe betydning eller af andre grunde, er straffen bøde eller hæfte. Under i øvrigt formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.

Stk. 2. Forsøg på forbrydelse, der er omfattet af stk. 1, er strafbar.“

Bilag 2.

Straffelovrådets udtalelse af 5. januar 1973 om betænkning nr. 650/1972 vedrørende nogle af- og nedkriminaliseringspørgsmål.

Ved skrivelse af 30. august 1972 udbad justitsministeriet sig en udtalelse om de forslag til ændring af straffeloven m. m., der indeholdes i betænkning nr. 650/1972 vedrørende nogle af- og nedkriminaliseringspørgsmål.

Straffelovrådet har senere modtaget kopier af de udtalelser, som justitsministeriet har indhentet fra præsidenterne for østre landsret, vestre landsret, Københavns byret og Århus by- og herredsret og fra Den danske Dommerforening, samtlige statsadvokater, Foreningen af Politimestre i Danmark, politidirektøren i København og direktoratet for fængselsvæsenet. Man har ligeledes modtaget kopier af udtalelser indhentet fra handelsministeriet, Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening samt fra Tilsynet med banker og sparekasser, Butikshandelens Fællesråd, Provinshandelskammeret, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Statens Husholdningsråd, Håndværksrådet, Industrirådet og Københavns City-center.

Straffelovrådets bemærkninger følger den systematik, der er benyttet i betænkningen. Efter nogle indledende kommentarer til den almindelige statistiske kortlægning i betænkningens kapitel 1 følger straffelovrådets udtalelse om de afsnit i betænkningens kapitel 2, hvor arbejdsgruppen på en række sagsområder anbefaler en udvidet anvendelse af betinget dom. Dernæst følger rådets stillingtagen til de forslag til lovændringer, som arbejdsgruppen har fremsat i betænkningens kapitel 2-5. Endelig gøres nogle bemærkninger til arbejdsgruppens overvejelser i kapitel 6 om en moderat sænkning af strafudmålingsniveauet.

Til kapitel 1. Almindelige synspunkter. (bet. s. 6-24).

(a). Ifølge betænkningens indledende bemærkninger har arbejdsgruppens opgave

været at fremkomme med indstilling vedrørende egnede foranstaltninger til nedbringelse af omfanget af den strafferetlige frihedsberøvelse. Arbejdsgruppen har ved løsningen af denne opgave taget som udgangspunkt, at kravet om reduktion af den totale frihedsberøvelse i de seneste års kriminalpolitiske debat er fremtrådt med stadig større styrke, at man i Danmark sammenlignet med forholdene i en række andre lande anvender frihedsberøvende sanktioner relativt meget, og at mængden af den idømte frihedsstraf har oversteget fængselsvæsenets kapacitet.

I kapitel 1 gengives nogle statistiske oplysninger, der danner grundlaget for arbejdsgruppens opfattelse af straffelovrådets størrelse i Danmark i forhold til visse andre lande. Straffelovrådet har ikke indenfor den tid, som har været til rådighed, fundet det muligt at foretage en nærmere analyse af det statistiske grundlags tilstrækkelighed. Rådet har imidlertid til brug ved sine overvejelser tilvejebragt visse nyere talmæssige oplysninger.

(b) Tabel 1 (s. 8) indeholder en oversigt over antallet af indsatte pr. 100.000 indbyggere pr. 1. januar 1971 i visse europæiske lande. Tabellen hidrører fra en engelsk parlamentarisk komité, the Expenditure Committee (1971), jfr. herved den officielle svenske beretning i Kriminalvården 1971, s. 11, hvor de tilsvarende tabeller er anført.

Medens det efter straffelovrådets opfattelse kan diskuteres, om der består nogen markant forskel mellem forholdene i Danmark og Sverige, må man konstatere en væsentlig forskel i forhold til Norge og Holland. Straffelovrådet må imidlertid advare mod, at der drages videregående slutninger fra de foreliggende tal, idet der ved vurderingen af de enkelte landes anvendelse af frihedsstraf må indgå oplysninger om den bagved liggende kriminalitets omfang samt om, hvilke forebyggende foranstaltninger og

alternative reaktioner til frihedsstraf, der benyttes i de enkelte lande.

(c) Et udgangspunkt for arbejdsgruppens overvejelser var som anført, at der var et meget presserende behov for at foretage ændringer i den kriminalpolitiske sanktionspraksis, såfremt fængselsvæsenets anstaltskapacitet skulle holdes konstant. Man henviser herved navnlig til, at der på det tidspunkt — i begyndelsen af 1972 — da arbejdsgruppen udarbejdede betænkningen, fandtes ca. 1000 personer, der afventede afsoning af en idømt fængselsstraf, medens der var omkring 2300 hæfteafsonere, der var i samme situation.

På samme tidspunkt måtte det konstateres, at fængselsvæsenet i 1971, hvor antallet af disse „ventere“ havde været stigende, faktisk hele tiden havde udnyttet alle pladsressourcer med et belæg på 3700-3800.

Fra direktoratet for fængselsvæsenet har straffelovrådet modtaget oplysninger om, hvorledes situationen senere har udviklet sig. Et omfattende statistisk materiale, der belyser dette spørgsmål, er medtaget som bilag 1 til denne udtalelse. Det fremgår heraf, at fængselsvæsenets samlede belæg nu er nede på 3400, altså et fald på 300-400 i forhold til året før. Faldet ligger på ca. 150 varetægtsfængslede og 100-200 i afsoningsanstalterne.

Fængselsvæsenet har iøvrigt oplyst, at man i april 1972 foretog en undersøgelse af, hvorledes det nærmere forholdt sig med det meget store antal hæftedomfældte, der endnu ikke havde afsonet den idømte straf. Undersøgelsen viste, at der kun i forholdsvis få tilfælde, ca. 300, faktisk havde været mulighed for at lade straffen fuldbyrde, såfremt den nødvendige plads havde været ledig. I en del tilfælde, ca. 350, drejede det sig om så friske domme, at der endnu ikke fra anklagemyndighedens side var givet fuldbyrdelsesordre. Hertil kom ca. 850 tilfælde, hvor der enten var givet udsættelse med afsoningen, eller en ansøgning om udsættelse var under behandling. Resten udgjordes af tilfælde, hvor den pågældende var tilsgået til afsoning indenfor en kortere tid.

Der er på baggrund af bl. a. denne undersøgelse grund til at tro, at antallet af personer, der afventer fuldbyrdelse af hæftestraf, er nogenlunde konstant og kun i forholdsvis

beskedent omfang er bestemt af manglende kapacitet i fængselsvæsenets institutioner.

I fængselsvæsenet anser man problemet med personer, der afventer afsoning af fængselsstraf, for langt alvorligere. Bedømt alene på grundlag af statistiske oplysninger om antallet af „ventere“ må der imidlertid siges at være indtrådt en lettelse. Medens antallet af fængselsdømte, der i december 1971 afventede afsoning, var på op imod 1000, er tallet i december 1972 godt 700. Der er yderligere siden august 1972 i fængselsvæsenets ugentlige opgørelser over belægget medtaget oplysninger om, hvor mange af disse „ventere“, der har ansøgt om benådning eller udsættelse, og som af den grund ikke kunne indsættes til afsoning, selvom der var plads til dem. Dette tal har ret konstant ligget på omkring 350. Man kan således regne med, at antallet af personer, der reelt på grund af pladsmangel afventer afsoning af fængselsstraf, nu ligger på ca. 400. Af disse er flertallet på fri fod, men antallet af personer, som i denne venteperiode er anbragt i Københavns fængsler eller i de lokale arresthuse, fordi retsmyndighederne har anset det for nødvendigt, at de fortsat er frihedsberøvede, ligger dog på over 100.

I den periode, der er forløbet siden arbejdsgruppen sluttede sit arbejde, er fængselsvæsenets kapacitetsproblem blevet koncentreret omkring pladsforholdene i de lukkede fængsler. Specielt har man i de senere måneder haft problemer med plads i det lukkede stats- og ungdomsfængsel i Nyborg. Efter de hidtil anvendte fordelingskriterier er personer under 25 år, som på grund af undvigelsesrisiko, forbrydelsens art eller straffens størrelse skønnes at måtte afsone i lukket anstalt, blevet henvist til Nyborg. Anstalten har imidlertid ikke haft tilstrækkelig kapacitet, og der har i perioder i efteråret 1972 været op til 4 måneders ventetid på overførsel af unge fængselsdømte fra de lokale arresthuse til Nyborg. I betragtning af de mangelfulde fællesskabsmuligheder, beskæftigelsesmuligheder og undervisningsforhold i arresthusene har en sådan situation naturligvis været yderst kritisabel. For at råde bod på forholdet har man i fængselsdirektoratet bl. a. gennem ændrede fordelingsregler, hvorved man har søgt at anbringe flere i åbne anstalter, bestræbt sig på

at lette det kapacitetsproblem, som specielt den lukkede anstalt i Nyborg har haft. Man har dog også måttet gribe til andre midler. Således vil man fra begyndelsen af januar 1973 drive en etage, 13 pladser, i det relativt nye arresthus i Assens som lukket fængsel, hvortil man vil sende personer med straffe på op til 6-8 måneder. Undervisnings- og forsorgsmæssigt vil dette nye fængselsafsnit blive tilfredsstillende betjent fra Søbysøgård. De indsattes beskæftigelse vil imidlertid ikke kunne blive af acceptabel standard. Der er således tale om en af de nødløsninger, fængselsvæsenet må gribe til på grund af pladssituationen.

Fængselsvæsenets pladsforhold i den lukkede sektor vil yderligere blive forværrede i den kommende tid på grund af gennemførelsen af påtrængende moderniseringsarbejder. Således bliver det i løbet af 1973 aktuelt at lukke en fløj i statsfængslet i Vridsløse (ca. 70 pladser), hvor der bl. a. skal bygges etageadskillelser. I denne forbindelse har fængselsvæsenet peget på, at de fire lukkede anstalter i Horsens, Vridsløselille, Nyborg og Herstedvester er taget i brug henholdsvis i 1853, 1859, 1913 og 1935. Det lukkede anstaltssystem omfatter yderligere Københavns fængsler (Vestre fængsel 1885, Blegdamsvejens fængsel 1848, Nytorvs fængsel 1887 og Politigårdens fængsel 1919) samt 50 lokale arresthuse, hvoraf 10 er mere end 100 år gamle og 20 er opført i perioden 1850-1900, hovedparten omkring 1920. Kun 3 arresthuse er opført efter 1938.

Hertil kommer, at det for fængselsvæsenets behandlingsarbejde er overordentlig kompromitterende, at man ikke råder over en rimelig pladsreserve, der i højere grad ville gøre det muligt at anbringe de indsatte efter behandlingskriterier.

Straffelovrådet mener herefter at måtte konstatere, at fængselsvæsenets anstaltsapparat uanset den lettelse, som er indtruffet siden arbejdsgruppens betænkning, fortsat må give anledning til alvorlige overvejelser. Ændringer i sanktionssystemet kan vel bidrage til en bedring af forholdene, men rådet finder anledning til at pege på, at anstaltssystemet — navnlig for så vidt angår de lukkede institutioner — er af så ringe bygningsmæssig standard, at en væsentlig investering under alle omstændigheder vil være påkrævet. Straffelovrådet finder ikke i

denne forbindelse at burde gå dybere ind i en drøftelse af disse spørgsmål, men skal dog pege på, at straffelovrådet fortsat stærkt må anbefale, at planerne om opførelsen af det nye lukkede fængsel i Ringe til aflastning navnlig af det lukkede fængsel i Nyborg nu realiseres.

(d) Arbejdsgruppen gennemgår kort visse talmæssige oplysninger om kriminalitetens udvikling i 10-året 1960-1970. Af politiets årsberetning for 1971 fremgår, at antallet af forbrydelser, der i dette år kom til politiets kundskab, udgjorde 298.590, og at antallet af opklarede forbrydelser i 1971 udgjorde 76.851, svarende til 25,7 pct. af de anmeldte forbrydelser. Et vist indtryk af udviklingen i antallet af anmeldte forbrydelser m. v. kan man danne sig ved på grundlag af politiets årsberetning at sammenholde årene 1960-61 med årene 1970-71:

År	Forbrydelser som er kommet til politiets kundskab	Opklarede	Opklarede i pct.
1960	132.538	38.104	28,78
1961	137.250	42.699	31,11
1970	260.073	70.068	26,94
1971	298.590	76.851	25,74

Straffelovrådet har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med en statistik over den i København og 17 andre politikredse anmeldte kriminalitet i januar, april og juli kvartaler 1971 og 1972 for så vidt angår straffelovsovertrædelser. Det fremgår heraf, at der i de 17 politikredse kun er en stigning på 0,9 pct. i 1972 i forhold til 1971, og at der i København er tale om et fald på 1,4 pct. i 1972 i forhold til 1971.

(e) Straffelovrådet har fra Danmarks Statistik fået oplyst, at det samlede antal tiltalefrafald vedrørende mænd i 1970 udgjorde 4.076 og i 1971 4.848. For 1969 var tallet ca. 3.600.

I rigsadvokaturen og i statsadvokaturerne er der foretaget en opgørelse over tiltalefrafald meddelt i henhold til retsplejelovens § 723, stk. 2, og § 723, stk. 1, nr. 5, jfr. justitsministeriets bekendtgørelse nr. 43 af 6. februar 1970. Undersøgelsen omfatter således ikke tiltalefrafald efter retsplejelovens § 721 og § 723, stk. 1, nr. 1, 2, 3 og 4. Opgørelsen, der vedrører tidsrummet fra den 1.

december 1971 til den 30. juni 1972, viser, at tiltalefrafald er meddelt i følgende omfang, idet der i parentes er anført en beregning på årsbasis:

	Mænd		Kvinder		Ialt	
rpl. § 723,						
stk. 2.	165	(283)	21	(36)	186	(319)
Bekg.						
43/70	2174	(3727)	491	(842)	2665	(4569)
ialt	2339	(4010)	512	(878)	2851	(4888)

Det fremgår af de fra Danmarks Statistik modtagne oplysninger, at tiltalefrafald efter de tilsvarende bestemmelser i 1970 og 1971 er opgjort til:

	Mænd		Kvinder		Ialt	
	1970	1971	1970	1971	1970	1971
rpl. § 723,						
stk. 2	130	115	16	29	146	144
Bekg.						
43/70 § 1	1910	2191	675	688	2485	2879
Ialt	2040	2306	691	717	2631	3023

En sammenligning mellem disse tal og det beregnede antal tiltalefrafald i 1972 vil imidlertid ikke give noget helt korrekt billede af udviklingen, dels på grund af den usikkerhed, der er forbundet med en sådan beregning, dels på grund af de særlige fejlmuligheder, der foreligger i Danmarks Statistiks oplysninger. Efter de samlede foreliggende oplysninger er der dog ikke nogen tvivl om, at tiltalefrafald meddeles i stadigt stigende antal.

(f) På grundlag af den officielle kriminalstatistik påviser arbejdsgruppen, at de betingede dommes procentvise andel af samtlige domfældelser af mænd til højere straf end bøde i perioden 1956-1969 har været meget konstant, 35-37 pct. Man kan på dette grundlag fastslå, at der ikke for så vidt angår den nævnte periode har været holdepunkt for den opfattelse, at der har fundet en procentvis stærk forøgelse sted i antallet af de betingede domme set i forhold til de ubetingede, frihedsberøvende foranstaltninger.

Arbejdsgruppen udtaler senere, s. 29, at kriminaliteten i dag formentlig er af grovere karakter end de sager, der blev behandlet i 1960, og at der er sket en forskydning i forholdet mellem domfældte begyndere og reci-

divister. Arbejdsgruppen fremhæver derfor, at betinget dom meget vel kan være taget i anvendelse i situationer, hvor den ikke tidligere blev bragt i anvendelse.

Straffelovrådet har indhentet nye statistiske oplysninger, der supplerer det billede, der er tegnet i betænkningen. Oplysningerne viser, at der i årene efter 1969 er sket en væsentlig forøgelse af domstolenes anvendelse af betingede domme, således at disse dommes procentvise andel nu ligger betydeligt højere end i 1969.

På grundlag af oplysninger fra Danmarks Statistik har straffelovrådet beregnet den betingede doms procentvise andel af samtlige domfældelser til højere straf end bøde til 38,9 pct. i 1970 og 41,7 pct. i 1971.

Til belysning af udviklingen i 1972 har straffelovrådet fra retterne i det storkøbenhavnske område og fra Ålborg, Århus og Odense modtaget oplysning om antallet af betingede domme i tiden 1. januar-30. juni 1972. De modtagne oplysninger, der er gengivet i bilag 2 a, viser, at der i denne periode er afsagt 1282 ubetingede domme og 1049 betingede domme vedrørende mænd, d.v.s. at den betingede doms andel udgjorde 45 pct. af samtlige domfældelser til højere straf end bøde. For domfældte kvinders vedkommende udgjorde den betingede doms andel 84,15 pct., og for mænd og kvinder tilsammen i alt 47,85 pct. Straffelovrådet er opmærksom på, at disse oplysninger ikke kan sammenlignes med de ovenfor anførte tal fra den officielle kriminalstatistik, idet disse tal er baseret på landsopgørelser. De tilvebragte oplysninger er endvidere behæftet med den usikkerhed, der følger af, at visse af dommene formentlig er eller vil blive ændrede ved anke. Der kan dog efter straffelovrådets opfattelse ikke være tvivl om, at domstolene i de senere år i stadig videre omfang har anvendt betingede domme.

Straffelovrådet finder denne udvikling rigtig og mener, at der er grundlag for en fortsat udvikling i denne retning.

De oplysninger, som straffelovrådet har indhentet vedrørende retspraksis i 1972, viser i øvrigt, at betinget dom anvendes i et mindre omfang i København end i de andre retskredse, hvorfra straffelovrådet har indhentet oplysninger. Den betingede doms andel udgjorde i København for mænds vedkommende 36,43 pct., medens den i de øvrige

retskredse udgjorde 51.59 pct. Uden en nøje gennemgang af de domme, der ligger til grund for en sådan beregning, kan man imidlertid ikke vrurdere, om der reelt er tale om en mere restriktiv anvendelse af betinget dom i København end udenfor København, idet forskellen blandt andet kan skyldes forskelle med hensyn til kriminalitetens grovhed og forskelle i anklagemyndighedens praksis med hensyn til tiltalefrafald.

Af den officielle kriminalstatistik's oplysninger fremgår, at kombinationsdom i medfør af straffelovens § 58, stk. 1, anvendes i relativt beskedent omfang. I 1968 således i 286 tilfælde og i 1969 i 352 tilfælde. Årsagen hertil skal efter straffelovrådets opfattelse formentlig søges i, at det af motiverne til § 58, stk. 1, fremgår, at bestemmelsen er tænkt bragt i anvendelse i tilfælde, hvor generalpræventive grunde taler for ubetinget frihedsstraf, men hvor de foreliggende oplysninger viser, at der foreligger behov for, at den pågældende undergives tilsyn og eventuelt andre forsorgsmæssige foranstaltninger. Selv om der fortsat er grund til at advare mod brugen af den særlige domsform i § 58 som et kompromis i tilfælde, hvor der er tvivl i valget mellem en betinget eller en ubetinget afgørelse, finder straffelovrådet på den anden side, at man ikke skal underkende behovet for, at personer i visse tilfælde kan løslades med en „reststraf“ i form af en betinget dom, uanset at der ikke er noget forsorgsmæssigt behov. Bestemmelsen i § 58, stk. 1, er så bredt affattet, at retten ved sin afgørelse må kunne lægge andre individuelle hensyn end rent behandlingsmæssige til grund. En videre anvendelse af § 58 vil efter straffelovrådets opfattelse kunne fremme den sænkning af strafudmålingsniveauet, som også straffelovrådet kan gå ind for. En udvikling i denne retning vil også være på linie med de synspunkter, der ligger bag rådets forslag om en begrænsning i anvendelsen af tilsyn i forbindelse med prøveløsladelser, jfr. rådets bemærkninger nedenfor s. 29.

Til kapitel 2. Nedkriminalisering (bet. s. 25-41).

(a) Arbejdspladstyperier.

Arbejdsgruppen stiller sig tvivlende over for det synspunkt, at arbejdspladstyperier

er et område, hvor generalpræventive hensyn med særlig styrke skulle nødvendiggøre ubetingede frihedsstraffe. Man henviser herved dels til, at den generalpræventive værdi af korte ubetingede frihedsstraffe må anses for tvivlsom, i hvert fald hvis man sammenholder den med frygten for opdagelse, retssag o. s. v., dels til, at det under hensyn til den formentlig store skjulte kriminalitet må forekomme betænkeligt at anvende ubetingede frihedsstraffe alene af generalpræventive grunde i de enkelte tilfælde, hvor straffesag kan rejses.

Arbejdsgruppen finder, at der med 3 af højesteret i 1968-1970 afsagte domme, der er gengivet i U. 1968.437, U. 1969.129 og U. 1970.307, er indvarslet en heldig udvikling henimod en videre anvendelse af betingede domme i disse sager, og den finder, at denne udvikling bør fortsætte. Straffelovrådet kan tilslutte sig arbejdsgruppens vurdering og finder således, at der ikke er grundlag for den tidligere antagne særbehandling af arbejdspladstyperier.

Vedrørende nyere retspraksis kan henvises til dommene i U.72.778 (H) og U.72.893 (H), der også giver betinget dom.

(b) Stillingsunderslæb.

Arbejdsgruppen konstaterer, at der i årene 1960-1971 har fundet en markant udvikling sted i retning af en videregående anvendelse af betingede domme inden for dette område.

Vedrørende nyere retspraksis kan henvises til dommene i U.72.357 (H) (forretningsbestyrer — underslæb ca. 35.000 kr.) og U.72.894 (H) (førsteekspedient — underslæb ca. 17.000 kr.), der begge giver betinget dom. I en sag, der er gengivet i U.72.321 (H), blev en kvindelig kasserer derimod idømt en ubetinget straf på fængsel i 6 måneder for underslæb med hensyn til ca. 47.000 kr.

(c) Socialbedrageri.

Arbejdsgruppen bemærker, at man i den nyeste retspraksis synes at have forladt den tidligere tendens til af generalpræventive grunde så godt som udelukkende at anvende ubetingede domme. Man finder denne udvikling overordentlig rimelig og anbefaler, at der i endnu videre omfang anvendes betingede domme over for socialbedragerier.

Straffelovrådet finder, at de i denne gruppe foreliggende problemer i videst muligt omfang bør søges løst gennem de sociale myndigheders administration, og man kan tilslutte sig de synspunkter, der ligger bag den i betænkningen beskrevne udvikling i retspraksis. Det bemærkes herved, at udviklingen henimod en øget anvendelse af betingede domme vil medføre, at anklagemyndigheden stilles friere med hensyn til anvendelse af tiltalefrafald i disse sager.

(d) Vold.

På grundlag af kriminalstatistikken for 1969 har arbejdsgruppen opgjort, at de betingede domme for forsætlig vold har udgjort 8,6 pct. af samtlige voldsdomme, medens det tilsvarende tal for tyveri er 43,9 pct. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at domstolene i langt videre omfang, end det nu er tilfældet, bør tage betinget dom i anvendelse i sager om forsætlig vold. Man fremhæver herved, at der med hensyn til voldsforbrydelser må tillægges straffetruslen en meget begrænset præventiv virkning, at der ikke har været nogen betydelig stigning i antallet af voldsforbrydelser, og at en praksis, som helt overvejende anvender korte ubetingede frihedsstraffe for vold, ikke giver mulighed for at tage hensyn til behov for alkoholistbehandling og anden forsorg.

Efter straffelovrådets opfattelse kan der ikke af de anførte tal drages nogen slutning om, hvorvidt betinget dom er anvendt i for ringe omfang i volds-sager. Der foreligger således ingen oplysninger om, hvor mange sager og hvilke typer af sager man har afgjort med tiltalefrafald eller efter politivedtægten. Der mangler ligeledes oplysninger om gerningsmandens personlige forhold samt om grovheden af den vold, der er pådømt, og den situation, der har foranlediget volden.

Arbejdsgruppen har således ikke tilvejebragt et materiale, der kan danne grundlag for den konklusion, at betinget dom bør anvendes „i langt videre omfang, end det nu er tilfældet“, for så vidt angår sager om forsætlig vold, ligesom en mere almindelig forskning af denne særlige kriminalitet savnes. På den anden side finder man det velbegrunder, at arbejdsgruppen har henledt opmærksomheden på spørgsmålet om, hvor-

vidt der bør ske en vis udvikling i retning af flere betingede domme. Man kan formentlig kun få holdepunkter for udtalelser herom ved at gennemgå et materiale fra retspraksis. Ved en sådan undersøgelse måtte man bl. a. være opmærksom på det af arbejdsgruppen fremhævede spørgsmål om behovet for alkoholistbehandling og anden forsorg overfor de personer, som dømmes for vold. Det må erkendes, at en retspraksis, som i det helt overvejende antal tilfælde fører til korte ubetingede straffe under grænsen for prøveløsladelse, kan forspilde mange muligheder for at iværksætte forsorgsmæssige foranstaltninger af de typer, som i vidt omfang anvendes overfor berigelsesforbrydere.

(e) Strafudmåling.

Arbejdsgruppen giver udtryk for den opfattelse, at der i retspraksis anvendes unødigt lange strafudmålinger overfor recidivister. Til belysning heraf anføres en summarisk opgørelse over et materiale fra arbejdsgruppens landsundersøgelse, bestående af sager, i hvilke der er udmålt straffe mellem 1 og 2 år overfor recidivister. Det anslås, at den samlede strafmasse i denne gruppe ville blive formindsket med godt 25 pct., såfremt den gennemsnitlige straffetid havde været 1 års fængsel. Det nævnes endvidere, at ca. en trediedel af straffene mellem 1 og 2 år er udmålt for ren berigelseskriminalitet med hensyn til værdier under 5.000 kr. Arbejdsgruppen anfører endvidere i et kort referat 6 domme. Straffelovrådet har i et notat, der er optaget som bilag 3, givet nogle supplerende oplysninger om disse sager.

Straffelovrådet har drøftet, om der i sager mod recidivister i betydelig grad finder en strafskærpelse sted, som ikke er velbegrunder, og som man derfor bør søge at undgå. Spørgsmålet er vanskeligt at besvare, bl. a. fordi hverken arbejdsgruppen eller straffelovrådet, så lidt som de myndigheder, der er hørt over betænkningen, har haft tid til at foretage nærmere undersøgelser, ved hvilke de udmålte straffe for begyndere, 1. gangs- og 2. gangs-recidivister og vedvarende kriminelle sammenlignes. Det er derfor næppe muligt på det foreliggende grundlag at fremkomme med andet end ret almindeligt holdte synspunkter vedrørende det af arbejdsgruppen rejste spørgsmål.

Der er utvivlsomt i domstolenes alminde-

lige indstilling til udmålingsspørgsmål en tilbøjelighed til at skærpe udmålingen ved recidiv. Der er tale om en gammel udmålingspraksis, som formentlig navnlig bygger på det synspunkt, at der skal skærpede midler til for at påvirke den lovovertræder, overfor hvem tidligere idømt straf har været uden virkning. Det er sandsynligt, at en sådan forventning om nytten af en skærpet straf har gjort sig gældende i videre omfang, end erfaringerne fra straffuldbyrnelsen berettiger. På den anden side må det fremhæves, at en praksis med hensyn til strafskærpelse ved recidiv i en lang periode har fået støtte også fra fængselskyndiges side, for så vidt som der ofte er givet udtryk for en negativ bedømmelse af gentagne takstbestemte straffe og en positiv bedømmelse af straffe, der muliggør en behandling af passende varighed, når tilbagefald har indiceret et behov herfor. Først i de senere år er det blevet almindeligt, at de straffuldbyrndende myndigheder — til dels i tilknytning til kriminologiske undersøgelser — har givet udtryk for skepsis med hensyn til den specialpræventive virkning af straffuldbyrndelse. Hertil kan føjes, at det også er blevet mere almindeligt at fremhæve et retfærdigheds-synspunkt, som går ud på, at en udmåling efter kriminalitetens grovhed ikke bør fraviges.

Straffelovrådet er tilbøjeligt til at mene, at retspraksis — navnlig i de senere år — i et ikke ubetydeligt omfang har bevæget sig bort fra strafskærpelser overfor recidivister. Man finder, at arbejdsgruppen med rette — omend i en for kategorisk form — har peget på ønskeligheden af at søge den udmålingsmæssige betydning af forstraffe og recidiv reduceret.

Der er i straffelovrådet enighed om, at man ikke fuldt ud kan gennemføre det synspunkt, at kriminalitet af en bestemt art og grad altid bør føre til samme straf, uanset om gerningsmanden er begynder eller recidivist og, i sidstnævnte tilfælde, uanset på hvilket stadium af en kriminel karriere han befinder sig, og uanset om den nu foreliggende kriminalitet ligner eller ikke ligner den tidligere pådømte. Strafskærpelse kan navnlig være på sin plads i tilfælde, hvor tiltaltes kriminelle aktivitet har antaget en professionel eller halv-professionel karakter. Herved må bl. a. fremhæves de tilfælde,

hvor tilbagefald er forekommet så regelmæssigt og med så korte mellemrum, at domstolene må finde det påkrævet at bringe den kriminelle virksomhed til ophør for en passende tid. Man kan ligeledes ikke se bort fra, at der i en del af disse tilfælde fra fængselsmæssig side vil være holdepunkter for at antage, at et længere anstaltsophold, forbundet med uddannelse, arbejdsstræning, efterforsorg m. v., kan give håb om bedre resultater end gentagne korte afsoninger, som til stadighed fører lovovertræderen tilbage til en uændret situation af social ustabilitet.

På den anden side er der grund til at advare mod tendenser til en for vidtgående strafskærpelse, der alene er begrundet i recidiv. Der bør selv overfor recidivister fastholdes en rimelig begrænsning af straffen for berigelsesforbrydelser med hensyn til små værdier, særlig når det drejer sig om personer, hvis levevis ikke er præget af den ovenfor omtalte tilbøjelighed til stadige tilbagefald. Der kan formentlig være anledning til i videre omfang, end det sker nu, at se bort fra forstraffe, der ligger et par år eller mere tilbage i tiden, særlig når der foreligger oplysninger om arbejdsmæssig stabilitet m. v. i den mellemliggende periode. Der er næppe tvivl om, at der i retspraksis har været en stigende tilbøjelighed til at lade sanktionsvalg være helt eller i det væsentlige upåvirkede af tidligere kriminalitet, når den pågældende har holdt sig straffri i nogle år. Dette har bl. a. gjort sig gældende i retspraksis med hensyn til anvendelsen af betinget dom overfor tidligere straffede. Det af straffelovrådet anførte sigter derfor til en videre udvikling af retningslinier, der allerede kendes i domstolenes praksis. Det er en selvfølge, at betydningen af tidligere kriminalitet formindskes — og efter omstændighederne helt bortfalder — når den nu foreliggende kriminalitet har ringe eller slet ingen lighed med den tidligere pådømte.

Straffelovrådet har i det foregående nævnt nogle forhold, der dels begrunder den skærpede udmåling, der sker over for recidivister, dels sætter visse grænser for denne skærpelse. Man lægger imidlertid vægt på at anføre, at der også findes tilfælde, hvor den tiltaltes fortid bør kunne føre til en mildere udmåling. Selv om et behov for frihedsberøvelse af nogen varighed som nævnt kan

være indiceret over for lovovertrædere, hvis gentagne tilbagefald har sammenhæng med uordnede forhold og social ustabilitet, må man fremhæve, at der i lovovertræderes socialt handicappede situation er forhold, som må vække alvorlige betænkeligheder ved en strafanvendelse, der er egnet til at forstærke en sådan udvikling. Der er navnlig grund til at have dette sociale og menneskelige perspektiv for øje i tilfælde, hvor en vis stabilisering efter den seneste afsoning har kunnet iagttages.

Det følger af det, der er anført ovenfor, at straffelovrådet kan anbefale, at den udvikling, der har kunnet konstateres i retspraksis, fortsættes, således at man i stadig videre omfang bevæger sig bort fra strafskærper, der alene er begrundet i recidiv.

Straffelovrådet har særskilt overvejet spørgsmålet om, hvilke retningslinier for strafudmålingen man bør følge indenfor de tidsbestemte særforanstaltningers nuværende område, såfremt rådets forslag — for så vidt angår ungdomsfængsel: flertallets forslag — om afskaffelse af disse foranstaltninger gennemføres.

Som det er fremhævet i rådets betænkning om de strafferetlige særforanstaltninger, har anvendelsen af disse foranstaltninger den virkning, at der i mange tilfælde indtræder længere frihedsberøvelser end dem, der ville følge af dom til almindelig straf for den samme kriminalitet. Der er næppe tvivl om, at det nævnte forslag vil medføre en begrænsning af den totale frihedsberøvelse overfor de pågældende persongrupper, selvom det må tages i betragtning, at mange recidivister vil komme til at afsone flere straffe, når kortere frihedsberøvelser giver dem større mulighed for at falde tilbage til ny kriminalitet efter en løsladelse. Det er på den anden side klart, at en afskaffelse af forvaring (navnlig overfor berigelsesforbrydere), arbejds- og ungdomsfængsel ikke generelt bør føre til en udmålingspraksis, ved hvilken der anlægges en snæver bedømmelse af kriminalitetens art og omfang uden hensyntagen til foreliggende oplysninger om tidligere straffedomme og vedvarende kriminelle tilbøjeligheder. En mulig tendens til strafskærpelse bør imidlertid kunne brydes bl. a. af det ovenfor nævnte sociale synspunkt.

For så vidt angår unge lovovertrædere,

som nu dømmes til ungdomsfængsel, har straffelovrådet i sin betænkning fremhævet, at der i et vist omfang er en risiko for, at afskaffelsen af ungdomsfængsel kan føre til længere frihedsberøvelser end de nu anvendte. Det drejer sig om unge, som gør sig skyldige i ny kriminalitet efter prøveløsladelse, og som nu i mange tilfælde får et kortere anstaltsophold efter administrativ genindsættelse end det, der ville følge af almindelig strafudmåling under en ny straffesag. Straffelovrådet vil her ligesom i betænkningen om særforanstaltningerne pege på ønskeligheden af, at domstolenes strafudmåling i disse tilfælde ikke bliver præget af mere eller mindre skematiske strafskærper, men afpasses efter behovet for en fortsat institutionsbehandling i en begrænset tid, efterfulgt af ny prøveløsladelse. Det bemærkes herved, at efter det nedenfor omtalte forslag til ændring af straffelovens § 40, stk. 1, vil spørgsmålet om strafudmåling komme til at foreligge for domstolene i den form, at retten skal gå frem efter reglerne i straffelovens § 61, stk. 2. En ikke-fuldbyrdet reststraf vil være ligestillet med en betinget straf og kan indgå i en ny samlet straf.

Arbejdsgruppens bemærkninger om gældende udmålingspraksis overfor recidivister er knyttet sammen med en omtale af strafudmålingsreglen i straffelovens § 80. Arbejdsgruppen foreslår, at henvisningen til lovovertræderens foregående vandel udgår af § 80.

Der er i straffelovrådet enighed om, at de strafskærper, hvis berettigelse man kan drage i tvivl, ikke i noget væsentligt omfang er en følge af, at § 80 nævner gerningsmandens foregående vandel. Det er formentlig den almindelige opfattelse blandt dommere, at § 80 ikke spiller nogen større rolle som udgangspunkt for overvejelserne vedrørende straffens fastsættelse i de enkelte sager. Tilbøjeligheden til at skærpe straffen ved recidiv har sammenhæng med en af lovregleret uafhængig tradition i retspraksis; der henvises iøvrigt til bemærkningerne ovenfor om forventninger med hensyn til den specialpræventive virkning af strafskærpelse.

På baggrund af det her anførte har det givet anledning til tvivl, om den af arbejdsgruppen foreslåede ændring i § 80 kan anbefales. I straffelovrådet er der ikke enighed på dette punkt.

Bilag til f. t. l. vedr. borgerlig straffelov.

Et flertal (Erik Andersen, Eefsen, Olafsson og Waaben) fraråder, at § 80 ændres som foreslået af arbejdsgruppen og af rådets mindretal. Man finder det uheldigt, at praktiske problemer vedrørende udmålingen i visse sager mod recidivister fører til ændringer i den principielle tilkendegivelse om strafudmåling i § 80, som ikke er beregnet på at løse sådanne problemer og næppe heller kan løse dem. Blandt de i § 80 nævnte individuelle forhold, som skal tages i betragtning ved siden af forbrydelsens grovhed og farlighed, er lovovertræderens foregående vandel med rette fremhævet. Det er et rigtigt princip, at retten må tage lovovertræderens foregående vandel i betragtning ved sanktionsvalg. § 80 tager ikke blot sigte på omstændigheder, der kan påvirke udmålingen i skærpende retning, men også på forhold, der taler til gunst for lovovertræderen. Det beror på rettens afgørelse, hvilken vægt den vil lægge på de anførte omstændigheder. Det må forekomme mindre velbegrunderet at svække indholdet af § 80 ved at fjerne henvisningen til foregående vandel, i særdeleshed da formålet ikke er at tage afstand fra det i bestemmelsen udtrykte almindelige princip, men at støtte en udvikling med hensyn til udmålingen i visse typer af sager. Efter flertallets opfattelse kan man fremme en ønskelig udvikling i retspraksis uden at benytte den fremgangsmåde at ændre § 80 og uden at give de vejledende synspunkter form af bemærkninger, der ledsager et forslag om lovændring. Således må en orientering af anklagemyndigheden og domstolene om de synspunkter, der har været fremført, bl. a. af straffelovrådet, antages at opfylde dette formål.

Vedrørende § 80 tilføjes, at flertallet har sympati for arbejdsgruppens forslag om at stryge henvisningen til „(lovovertræderens) for dagen lagte forbryderiske sindelag“. Man finder det imidlertid rettest, at spørgsmålet om en lovændring beror på en samlet bedømmelse af § 80 ved en senere lejlighed, hvor der er tid til at forberede en behandling af dette spørgsmål i forbindelse med en revision af straffelovens almindelige regler om strafnedsættelse, strafbortfald og gentagelsesvirkning.

Et mindretal (Brydensholt og Nordskov Nielsen) finder ingen betænkeligheder ved en ændring af straffelovens § 80 i den ret-

ning, som arbejdsgruppen har givet udtryk for. Man finder tværtimod at kunne anbefale en sådan ændring. Mindretallet lægger herved vægt på følgende:

Der er blandt rådets medlemmer enighed om, at recidiv hidtil er betragtet som en væsentlig udmålingsfaktor (ved siden af forbrydelsens grovhed), og at det må anses for ønskeligt, at der på dette punkt sker en ændring, som har et udgangspunkt i en udvikling, der allerede er i gang. For at sikre en mærkbar sænkning af udmålingsniveauet i disse sager anser mindretallet det for rigtigst, at denne udvikling får støtte i en lovgivningspolitisk beslutning, og en sådan beslutning opnås bedst gennem lovgivningsmagtens stillingtagen til et forslag om ændring af § 80 og bemærkningerne til et sådant forslag.

Mindretallet finder, at § 80 er udtryk for en rigtig opfattelse af, at strafudmålingen skal ske på grundlag af på den ene side en vurdering af lovovertrædelsen og på den anden side en vurdering af individuelle forhold hos lovovertræderen. Dette princip bør ikke ændres. Bestemmelsens formulering er imidlertid ikke særlig vellykket med hensyn til angivelse af relevante individuelle forhold. Man sigter herved ikke alene til det mindre heldige udtryk „hans for dagen lagte forbryderiske sindelag“, som arbejdsgruppen og flertallet også har peget på. Mindretallet finder det navnlig betænkeligt, at hensynet til den tidligere vandel har fået en særlig fremtrædende plads i bestemmelsen, samtidig med at denne undlader at nævne andre forhold, der tillægges og efter mindretallets opfattelse i fremtiden bør tillægges en mere væsentlig betydning ved strafudmålingen. Mindretallet sigter herved navnlig til, at bestemmelsens nuværende formulering ikke giver noget naturligt udgangspunkt for, at dårlige personlige eller sociale forhold, som ikke mindst for de traditionelle straffelovsovertrædelsers vedkommende er så hyppigt forekommende hos gerningsmændene, kan tages i betragtning som formildende omstændigheder. Som det fremgår af bemærkningerne foran s. 21, er der i straffelovrådet enighed om, at disse forhold bør tillægges væsentlig betydning, og mindretallet finder det, som anført, mest hensigtsmæssigt, at denne vurdering finder udtryk i en ændret formulering af straffelovens § 80.

Mindretallet foreslår derfor følgende affattelse af straffelovens § 80:

„Ved straffens udmåling skal der tages hensyn til lovovertrædelsens grovhed og til oplysninger om gerningsmandens person, herunder om hans almindelige personlige og sociale forhold, hans forhold før og efter gerningen samt hans bevæggrunde til den.“

Til kapitel 3. Enkelte tilfældegrupper (bet. s. 42-62).

(a) Straffelovens § 287 (bet. s. 42).

Arbejdsgruppen finder, at der bør ske en ændring i den strafferetlige behandling af de mindre berigelsesforbrydelser, således at berigelseskriminalitet af forholdsvis banal karakter ikke fører til nogen mere indgribende strafferetlig reaktion. Arbejdsgruppen mener, at man vil kunne markere dette ønske bl. a. ved at give bestemmelsen i straffelovens § 287 om de mindre alvorlige berigelsesforbrydelser en bredere affattelse. Man har foreslået bestemmelsen affattet således:

„Er nogen af de forbrydelser, der er nævnt i §§ 276-284, af mindre strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetabs ringe betydning eller af andre grunde, er straffen bøde. Under i øvrigt formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.“

I forhold til den gældende bestemmelse i § 287 er ordene „forbrydelser af særlig ringe strafværdighed“ erstattet af ordene „forbrydelser af mindre strafværdighed“. Endvidere er anvendelse af bøde gjort obligatorisk, hvis forholdet henføres under § 287.

Hovedparten af de myndigheder, der har udtalt sig om arbejdsgruppens forslag, har kunnet tiltræde, at der gives § 287 en bredere formulering med det formål, at der i endnu videre omfang, end tilfældet er i dag, kan henføres berigelseskriminalitet af ringe omfang og mindre strafværdig karakter under en mildere strafudmålingsbestemmelse. Man har dog i almindelighed fundet, at adgangen til at idømme hæfte bør bevares.

Straffelovrådet er enig i det principielle sigte med arbejdsgruppens forslag til en ændret affattelse af straffelovens § 287. Ligesom arbejdsgruppen finder man, at der er

grundlag for generelt at anlægge en mildere vurdering af de mindre alvorlige berigelsesforbrydelser end hidtil. Rådet er opmærksomt på, at bestemmelsen i § 287 allerede i en betydelig udstrækning anvendes af anklagemyndigheden i forbindelse med meddelelse af tiltalefrafald. Derimod har bestemmelsen i retspraksis haft en ret begrænset anvendelse. Med henblik på at åbne mulighed for en videregående brug af bestemmelsen i § 287 såvel af anklagemyndigheden som af domstolene kan straffelovrådet tiltræde, at der gives bestemmelsen en bredere formulering som foreslået af arbejdsgruppen.

Man kan ligeledes tiltræde, at der gives § 287 en mere selvstændig karakter derved, at anvendelse af bøde (eller hæfte) gøres obligatorisk, såfremt et forhold henføres under § 287. Herfor taler også, at sager om den del af berigelsesforbrydelserne, som bestemmelsen omfatter, nu er politisager, jfr. retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1.

Efter straffelovens § 21, stk. 3, straffes forsøg, for så vidt ikke andet er bestemt, kun, når der for lovovertrædelsen er foreskrevet højere straf end hæfte. Da det ved en ændring af § 287 som den foreslåede kan være tvivlsomt, om bestemmelsen skal anses som en lempelsesregel i forhold til § 285 med den virkning, at forsøg uden videre er strafbart også i de under § 287 hørende tilfælde, finder straffelovrådet det rigtigst, at det i bestemmelsen præciseres, at den også omfatter forsøg.

Ligesom flertallet af de myndigheder, der har udtalt sig om betænkningen, finder straffelovrådet, at hæfte bør bibeholdes i strafferammen i § 287. Dette vil give anklagemyndigheden og domstolene mulighed for i videre omfang at henføre forhold, over for hvilke man anser bøde for en utilstrækkelig reaktion, til § 287. I modsat fald vil der i tvivlstilfælde måske kunne være en tilbehøjelighed til at rejse tiltale efter straffelovens § 285.

Arbejdsgruppen har forestillet sig, at bestemmelsen i § 287 efter den nye formulering skulle finde almindelig anvendelse på forhold inden for en beløbsramme på ca. 5-600 kr.

Det er for straffelovrådet oplyst, at man indenfor anklagemyndigheden for så vidt angår tiltalefrafald agter at benytte en be-

løbsgrænse omkring 800 kr. ved tyveri og noget højere beløbsgrænser ved andre berigelsesforbrydelser. Straffelovrådet kan tiltræde, at man også tager sit udgangspunkt i disse beløbsgrænser, når der er tale om at rejse tiltale efter § 287. Disse grænser kan imidlertid kun være vejledende, idet afgørelsen af, om et forhold kan henføres under § 287 eller ej, ikke alene kan bero på størrelsen af det opnåede udbytte, men vil være afhængig af en række konkrete og varierende omstændigheder.

Arbejdsgruppen har ikke nærmere angivet, hvilke former for berigelseskriminalitet — herunder navnlig hvilke former for tyveri — der skal være omfattet af bestemmelsen i § 287.

Det er straffelovrådets opfattelse, at bestemmelsen overvejende vil kunne anvendes ved simple tyverier, d. v. s. tyverier uden indbrud. Indenfor disse vil i første række forhold, hvor særlige fristelsesmomenter spiller ind, komme i betragtning, også selv om det indvundne udbytte væsentligt overstiger beløbsgrænsen på 800 kr. Som et eksempel herpå kan nævnes butikstyverier.

Tyverier, der er forbundet med indbrud, vil omvendt i almindelighed falde udenfor området af § 287. Undtagelse må dog kunne gøres ved mindre omfattende indbrud af enkeltstående karakter i biler, kiosker, skurvogne o. lign. I særlige tilfælde må også indbrud i sommerhuse kunne henføres under bestemmelsen i § 287. Det må dog i almindelighed være en forudsætning herfor, at tyveriet kun omfatter små værdier, d. v. s. værdier, der ligger væsentligt under den nævnte beløbsgrænse på 800 kr.

Udenfor bestemmelsen må falde den mere vedvarende og organiserede kriminalitet, selv om udbyttet måtte ligge indenfor beløbsrammen på 800 kr. Dette betyder på den anden side ikke, at bestemmelsen i § 287 ikke kan anvendes over for recidivister. Det er straffelovrådets opfattelse, at almindelige recidivsynspunkter ikke bør tillægges betydning på sædvanlig måde, når talen er om berigelseskriminalitet, der ellers, d. v. s. bortset fra gerningsmandens fortid, ville kunne henføres under § 287.

(b) *Straffelovens § 285 (bet. s. 46).*

I overensstemmelse med arbejdsgruppens stilling til spørgsmålet om forstraffes udmå-

lingsmæssige betydning, jfr. ovenfor s. 19, har gruppen foreslået, at straffelovens § 285 ændres således, at strafferammen også i gentagelsestilfælde er fængsel indtil 2 år, hvor den nu er fængsel indtil 3 år.

Arbejdsgruppens forslag til en ændret affattelse af § 285 har delt de myndigheder, der har udtalt sig om betænkningen, i to grupper, idet nogle kan gå ind for forslaget, medens andre vil bevare den gældende recidivstrafferamme.

Også i straffelovrådet er opfattelserne delte.

Tre medlemmer (Erik Andersen, Olafsson og Waaben) går ind for at bevare en gentagelsesregel. Man er opmærksom på, at det i praksis kun sjældent forekommer, at der for tyveri, der er hovedområdet indenfor berigelseskriminaliteten, idømmes straffe på over 2 års fængsel. Ifølge kriminalstatistikken for 1969 blev i dette år kun 43 personer idømt straf af fængsel over 2 år for tyveri. Ser man bort fra de strafferetlige særforanstaltninger, skete i samme år 2299 domfældelser for tyveri til højere straf end bøde.

Der er imidlertid et vist behov for at kunne idømme fængselsstraf indenfor en strafferamme på 3 års fængsel. Herved tænkes ikke blot på de tilfælde, hvor en straf mellem 2 og 3 års fængsel kommer på tale. Man må også tage i betragtning, at domstolene erfaringsmæssigt er tilbageholdende med at anvende lovens maksimumsstraf. Et maksimum på 2 års fængsel kan derfor føles uhensigtsmæssigt også i nogle tilfælde, hvor en straf på 2 år eller lidt mindre kommer i betragtning.

I nogle gentagelsestilfælde vil kriminalitet, der nu henføres under § 285, stk. 1, formentlig kunne henføres under den skærpede straffebestemmelse i § 286. Det er en forudsætning for anvendelsen af § 286, at tyveriet er „af særlig grov beskaffenhed, såsom på grund af den måde, hvorpå det er udført, eller fordi det er udført af flere i forening eller under medtagelse af våben eller andet farligt redskab eller middel, eller på grund af de stjalne genstandes betydelige værdi eller de forhold, under hvilke de befandt sig“, eller at der er begået tyverier „i større antal“.

Det må anses for ønskeligt, at der oprettholdes en restriktiv anvendelse af § 286, hvis maksimum er 6 års fængsel, og at § 285

fortsat betragtes som normalbestemmelsen om udmåling af straf, også når det drejer sig om det ovenfor omtalte strafniveau omkring 2-3 år. Det må herved fremhæves, at en eventuel afskaffelse af de strafferetlige særforanstaltninger — herunder forvaring og arbejds hus — vil medføre, at der i flere tilfælde end nu skal udmåles straf overfor hyppigt recidiverende berigelsesforbrydere. Det kan ikke undgås, at der her vil være et vist behov for udmåling af straf indenfor den øverste del af den ramme, som nu findes i § 285, og en sådan udmåling bør kunne ske, uden at tilfældet henføres under § 286.

Tre medlemmer (Brydensholt, Eefsen og Nordskov Nielsen) kan tiltræde arbejdsgruppens forslag til ophævelse af den særlige gentagelsesregel i § 285. Gennem ændringen kan man markere en omvurdering af berigelseskriminaliteten. Man henviser herved til den vurdering, der har fundet udtryk i straffelovrådets bemærkninger til § 287 og til kapitel 6 samt til bemærkningerne om tendensen til at lægge mindre vægt på recidiv, som straffelovrådet går ind for. Man er klar over, at en konsekvens af at tage recidivrammen ud af § 285 vil være en øget anvendelse af straffelovens § 286. Man finder imidlertid, at dette vil være en fordel, idet retten derved tvinges til i den enkelte sag at overveje, om denne sag er egnet til at føres op i en højere ramme.

Selv om § 286 er begrænset i sit indhold, er det disse medlemmers opfattelse, at de tilfælde, hvor der er behov for en strafudmåling ud over fængsel i 2 år, i praksis i almindelighed vil kunne henføres under § 286. Man finder det derfor ikke nødvendigt, at der i § 286 optages en — omend restriktiv — tilbagefaldsregel som forudsætning for at kunne tilslutte sig arbejdsgruppens forslag.

(c) *Brugstyveri — straffelovens § 293 (bet. s. 47).*

Arbejdsgruppen har taget afstand fra den i praksis nærmest undtagelsesfri anvendelse af ubetinget frihedsstraf over for brugstyveri af motorkøretøjer. Man har givet udtryk for, at brugstyverier af motorkøretøjer ved sanktionsvalget bør ligestilles med almindeligt tyveri, således at afgørelsen af, om der skal anvendes betinget dom eller

ubetinget straf som i tyverisager, beror på en konkret vurdering.

Særligt for så vidt angår brugstyveri af knallerter finder arbejdsgruppen, at den almindelige reaktion, uanset gerningsmandens alder, bør være en bøde eller en betinget frihedsstraf. Ubetinget frihedsstraf bør efter arbejdsgruppens mening alene komme på tale, hvor ganske særlige grunde gør sig gældende.

I sin udtalelse om arbejdsgruppens forslag har præsidenten for østre landsret oplyst, at der blandt landsrettens medlemmer er enighed om, at en forsigtig tilnærmelse i sanktionsvalget mellem brugstyveri og andet tyveri forekommer rimelig.

Af udtalelsen fra præsidenten for vestre landsret fremgår, at flertallet af rettens medlemmer er af den opfattelse, at forsøget på gennem ubetingede frihedsstraffe at begrænse antallet af brugstyverier tilsyneladende ikke havde haft sådanne virkninger, at der på længere sigt, og efter at rat- eller gearlåse ved nyindregistrerede motorkøretøjer er gjort obligatoriske, er grund til at behandle brugstyverier strengere end almindelige tyverier.

Andre myndigheder har på den anden side givet udtryk for, at man, selv om der er en vis lighed mellem tyveri og brugstyveri, ikke reaktionsmæssigt kan drage nogen konsekvens af denne lighed, idet forseelserne på mange afgørende punkter er væsensforskellige. Man hæfter sig herved navnlig ved den fare, som de ofte unge brugstyves kørsel i de stjålne motorkøretøjer frembyder.

Straffelovrådet kan tiltræde det synspunkt, at en tilnærmelse i sanktionsvalget mellem brugstyveri og andet tyveri er ønskelig.

Af de oplysninger, som rådet har indhentet til brug ved sine overvejelser, fremgår, at Københavns byret og østre landsret allerede har indledt en mildere kurs over for brugstyveri af knallerter. Vestre landsret har endvidere ved en ankedom af 24. maj 1972 anvendt betinget dom for overtrædelse af straffelovens § 293 (brugstyveri af et motorkøretøj), uden at der forelå særlige undskyldende momenter. Straffelovrådet kan tiltræde, at denne udvikling fortsættes.

(d) *Butikstyverier (bet. s. 48).*

Arbejdsgruppen foreslår, at der til straffe-

lovens § 287 som stk. 3 føjes en bestemmelse, hvorefter påtale ved tyveri af varer, som er udbudt til salg på en sådan måde, at de er let tilgængelige for kunderne, kun finder sted, hvis almene hensyn kræver det.

Det anføres i betænkningen, at bestemmelsen navnlig skulle finde anvendelse på butikstyveri af enkeltstående karakter og uden professionelt præg og i øvrigt inden for den beløbsramme på 500-600 kr., som arbejdsgruppen har foreslået i forbindelse med forslaget til udvidelse af straffelovens § 287, stk. 1.

Samtlige de myndigheder, der er hørt over betænkningen, har taget afstand fra arbejdsgruppens forslag til en særlig bestemmelse om butikstyveri i straffelovens § 287. Man har bl. a. anført, at det såvel af generalpræventive grunde som for at sikre overensstemmelse mellem straffeloven og den almindelige moralopfattelse i befolkningen er af betydning at fastholde, at tyveri er strafbart, uanset under hvilke omstændigheder det begås.

Heller ikke straffelovrådet kan støtte arbejdsgruppens forslag.

De ved butikstyverier foreliggende særlige omstændigheder kan også foreligge ved andre kriminalitetsarter, og det vil derfor efter straffelovrådets opfattelse være noget vilkårligt at udskille butikstyverier til en særlig behandling. Den arbejdsbesparelse, der kunne blive tale om for politiet ved en gennemførelse af arbejdsgruppens forslag, vil være beskednen og helt uden vægt over for de afgørende principielle betæneligheder ved forslaget.

Straffelovrådet finder, at det væsentlige i arbejdsgruppens intentioner kan opnås på en principielt rigtigere måde dels ved en udbygning af den tiltalefrafaldspraksis, der for længst er indledt af anklagemyndigheden i sager om butikstyveri, dels ved en udvidelse af straffelovens § 287 i overensstemmelse med de retningslinier, der er angivet ovenfor s. 24. Nævnes kan herved også den adgang til at afgøre sager efter § 287 ved bødeforelæg, der er en følge af, at sagerne er blevet gjort til politisager, jfr. lov nr. 224 af 7. juni 1972 om ændring af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1.

En fortsættelse og udbygning af den allerede indledte praksis over for butikstyverier må efter straffelovrådets opfattelse

være tilstrækkeligt til at motivere butikkerne, herunder i første række stormagasinerne og selvbetjeningsforretningerne, til at træffe kontrolforanstaltninger til at modvirke butikstyverierne.

Et medlem af rådet (Brydensholt), der vel kan tilslutte sig de ovenfor anførte synspunkter, specielt vedrørende betydningen af den foreslåede udvidelse af § 287 også for det her behandlede spørgsmål, har fundet det rigtigst at gøre opmærksom på den alternative løsning, der ville ligge i en erstatning af det strafferetlige værn med en civilretlig beskyttelse i form af en afgift eller bod, jfr. *Vagn Greve* i N.T.f.K. 1972 side 24. Der kan i den forbindelse henvises til, at straffelovrådet i anden forbindelse (bet. nr. 487/1968 s. 21 og nr. 601/1971 s. 68) har givet udtryk for det principielle synspunkt, at det på grund af de særlige negative sider, der er forbundet med de strafferetlige sanktioner, må betegnes som en heldig løsning, at den samfundsmæssige reaktion overfor visse handlinger, der findes at måtte modvirkes, kan indskrænkes til at åbne mulighed for privatretlige følger. Under hensyn til den meget tilbageholdende anmeldelsespraksis, forretningslivet nu iagttager på dette område, og de muligheder, der specielt efter den nævnte udvidelse af § 287 vil være for en hensigtsmæssig behandling af de få sager, der anmeldes, er der imidlertid næppe grund til at forfølge spørgsmålet yderligere.

(e) *Afbetalingsunderslæb (bet. s. 52).*

På baggrund af den stadigt tilbagevendende debat om ejendomsforbeholdets strafferetlige betydning stiller arbejdsgruppen forslag om, at der i loven om afbetalingskøb indsættes en bestemmelse, hvorefter en afbetalingskøbers dispositioner i strid med afbetalingssælgers rettigheder efter afbetalingsloven kun straffes, hvis køberens forhold ved handlens indgåelse omfattes af straffelovens § 279. Det følger af en sådan bestemmelse, at afbetalingskøberens videre salg eller pantsætning af en genstand købt på afbetaling med gyldigt ejendomsforbehold ikke vil være underslæb efter straffelovens § 278, og at videresalg til en godtroende erhverver ikke vil være strafbart som bedrageri efter straffelovens § 279 i forhold til erhververen, selv om afbetalingssælgeren vindicerer genstanden. Strafbart forhold fra

afbetalingskøberens side vil kun foreligge, hvis han allerede ved handlens indgåelse har forsæt til at disponere over den købte genstand i strid med sælgerens rettigheder.

Således som det også fremhæves i betænkningen, er spørgsmålet om den kriminalretlige behandling af afbetalingsunderslæb af en ret beskeden praktisk interesse, da det årlige antal sager, i hvilke der sker anmeldelse for afbetalingsunderslæb, er meget begrænset.

Straffelovrådet har sympati for hovedtanken om, at den strafferetlige beskyttelse af afbetalingssælgeren kan svækkes, og man finder ingen betænkeligheder ved at tiltræde arbejdsgruppens forslag om afkriminalisering for så vidt angår forholdet mellem afbetalingssælgeren og -køberen. Den formindskelse af afbetalingssælgerens retsbeskyttelse, som en sådan afkriminalisering indebærer, vil være ubetydelig sammenholdt med den civilretlige beskyttelse, som afbetalingssælgeren har i forhold til afbetalingskøberen og senere erhververe af den solgte genstand. Til gengæld vil man ved en afkriminalisering kunne undgå tilfælde af den art, som er forekommet under den gældende ordning, hvor afbetalingssælgere på en måde, der undertiden kan virke utilbørlig, har benyttet truslen om anmeldelse for strafbart forhold som pression over for afbetalingskøbere, som har tilsidesat ejendomsforbeholdet.

Som nævnt ovenfor går arbejdsgruppen ind for en fuldstændig afkriminalisering, således at afbetalingskøberen ved salg af den købte ting heller ikke skal kunne straffes for bedrageri efter straffelovens § 279 over for den senere køber, der udsættes for at måtte afgive tingen til afbetalingssælgeren i kraft af dennes adgang til vindikation. Arbejdsgruppen henviser til, at den senere erhverver i vidt omfang vil kunne sikre sig ved at kræve forevist kvittering for sin medkontrahents (afbetalingskøberens) ret til at sælge genstanden.

Straffelovrådet finder det tvivlsomt, om man generelt kan fratage den senere godtroende erhverver enhver strafferetlig beskyttelse. Det er en kendt sag, at mange genstande handles på ganske formløs måde, og at der ved mange salg ikke er en forhåndsformodning for, at salgsgenstanden er købt på afbetaling, hvorfor der for køberen ingen særlig tilskyndelse er til at sikre sig bevis for sælge-

rens adkomst. På denne baggrund finder straffelovrådet, at man ikke generelt kan vente, at køberen af en brugt genstand foretager undersøgelser af sælgerens adkomst til tingen. Man må således anerkende, at der er tilfælde, hvor der er behov for en strafferetlig beskyttelse af den senere erhverver, og hvor muligheden for at rejse tiltale for bedrageri efter straffelovens § 279 derfor bør stå åben. Det er en forudsætning herfor, at der ikke hos den senere erhverver foreligger forhold, f. eks. viden om de rette adkomstforhold, der udelukker muligheden for at anvende § 279. Det må ligeledes være en forudsætning, at sælgeren (afbetalingskøberen) har haft forsæt til at overtræde § 279, f. eks. det nødvendige forsæt til at standse sine betalinger over for sælgeren med den virkning, at køberen bringes i den situation at måtte afstå genstanden til afbetalingssælgeren.

I modsætning til arbejdsgruppen kan straffelovrådet, som det fremgår af foranstående, kun gå ind for en afkriminalisering i forholdet mellem afbetalingssælgeren og -køberen. Også ved en sådan ordning vil man imidlertid efter rådets opfattelse kunne opnå en reel begrænsning af det område af strafbare forhold, som har forbindelse med afbetalingshandler, idet kun nogle af de afhændelser m. v., som afbetalingskøbere måtte foretage i strid med afbetalingssælgeres ejendomsforbehold, vil kunne anses som bedrageri. Som angivet ovenfor vil parternes subjektive forhold her spille ind. Ligeledes kan det tænkes, at afbetalingssælgeren ikke gør eller efter omstændighederne ikke kan gøre sit ejendomsforbehold gældende over for den senere erhverver.

En ændring af den strafferetlige behandling af afbetalingsforhold i overensstemmelse med straffelovrådets forslag bør efter rådets mening ske ved en ændring af bestemmelsen i straffelovens § 278, således at det heri som et nyt stk. 2 fastslås, at dispositioner i strid med ejendomsforbeholdet ikke omfattes af bestemmelsen. Følgende formulering foreslås:

„§ 278. For underslæb straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberegtiget vinding:

1) Tilegner sig en fremmed rørlig ting, der

er i hans varetægt, uden at forholdet falder ind under § 277.

- 2) — — —
3) — — —

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, omfatter ikke uberettigede dispositioner over købte genstande, med hensyn til hvilke en sælger har forbeholdt sig ejendomsret, indtil købesummen er betalt.“

Det er straffelovrådets opfattelse, at der ikke bør gøres forskel på den strafferetlige behandling af afbetalingssælgerens ejendomsforbehold og andre sælgeres tilsvarende forbehold. Forslaget til ændring af straffelovens § 278 er derfor affattet således, at det omfatter ethvert ejendomsforbehold i forbindelse med salg af genstande, indtil købesummen er betalt. Udenfor bestemmelsen falder konsignationsforhold.

(1) Checkmisbrug (bet. s. 54).

Arbejdsgruppen foreslår, at bankernes og sparekassernes checkgarantiordning ændres således, at kontohaverens „overtræk“ ikke skaber grundlag for påtale for mandatsvig. Samtidig har gruppen stillet forskellige forslag til ændring af checkordningen med henblik på i videst muligt omfang at hindre eller modvirke de misbrug, som den nugældende ordning har givet anledning til i form af tyveri af checks og dokumentfalsk ved udstedelse af stjålne checks.

Det er straffelovrådets opfattelse, at den gældende checkordning har fungeret godt. I forhold til den samlede checkomsætning, der ifølge oplysning fra Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening skønnes at udgøre ca. 150 mio. stk., svarende til et samlet beløb på omkring 300 mia. kr., er det kun et forsvindende ringe antal checks, der kan henføres til kriminelle forhold. På den anden side kan det ikke nægtes, at der er fremkommet en ikke helt uvæsentlig kriminalitet, der har sammenhæng med checkordningen. Efter de foreliggende oplysninger er det sager vedrørende dokumentfalsk og bedrageri, der spiller den største rolle, medens sagerne vedrørende almindelige overtræk (mandatsvig) repræsenterer en ret beskeden og formentlig faldende andel af sagsmængden.

Straffelovrådet er enig med arbejdsgruppen i, at checkordningen bør kunne indret-

tes således, at den i videre omfang end nu modvirker de misbrug, som den nugældende ordning har givet anledning til.

Arbejdsgruppen har med henblik på at dæmme op for misbrug af checkordningen foreslået, at det pålægges pengeinstitutterne ikke at åbne nye personlige checkkonti, uden at der samtidig udstedes et ID-kort.

Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening har oplyst, at pengeinstitutternes organisationer i juni 1971 gennemførte nye skærpede regler for åbning af checkkonti, og at udstedelse af ID-kort i denne forbindelse blev gjort obligatorisk for samtlige nye kontohavere.

Spørgsmålet er herefter, hvorledes det kan sikres, at disse legitimationskort virkelig anvendes, d. v. s., at checkmodtagerne virkelig forlanger dem forevist, når de modtager betaling ved checks fra ukendte personer.

Det er straffelovrådets opfattelse, at dette vil kunne opnås ved det forslag, arbejdsgruppen har fremsat. Forslaget går ud på, at det i tilfælde, hvor checkudstederen ikke er rette kontohaver, gøres til en betingelse for checkmodtagerens dækningskrav, at der har været vist legitimation i form af ID-kort. Beviset for, at legitimationskortet har været forevist, må den handlende sikre sig ved at notere ID-kortets nummer på bagsiden af den modtagne check.

For så vidt angår de almindelige tilfælde af overtræk (mandatsvigstilfældene) giver de foreliggende oplysninger straffelovrådet grundlag for at antage, at der i praksis vises en stadig større tilbageholdenhed fra bankernes og sparekassernes side med at anmelde sådanne forhold. Det er endvidere rådet bekendt, at påtale for anmeldte forhold i stadig videre udstrækning frafaldes af anklagemyndigheden. Straffelovrådet har bemærket sig denne udvikling med tilfredshed og har på dette grundlag ikke fundet anledning til at foreslå lovændringer eller ændringer i checkordningen.

Straffelovrådet kan anbefale, at spørgsmålet om ændringer af den gældende checkordning i overensstemmelse med det ovenfor anførte gøres til genstand for forhandling mellem justitsministeriet og pengeinstitutterne. Efter det for rådet oplyste vil justitsministeriet tage initiativet til sådanne forhandlinger.

Til kapitel 4. Straffuldbyrdelsen (bet. s. 63-69).

(a) Genindsættelse (bet. s. 63).

1) Arbejdsgruppen foreslår bestemmelsen i straffelovens § 40, stk. 1, om overtrædelse af prøveløsladelsesvilkår ændret, således at det af formuleringen — som det er tilfældet i straffelovens § 60, stk. 1 — fremgår, at frihedsberøvelse, d. v. s. genindsættelse, i anledning af vilkårsovertrædelse ikke er hovedreglen eller en ligeværdig regel med de regler, der anviser iværksættelse af andre foranstaltninger i anledning af overtrædelsen. Arbejdsgruppen foreslår, at genindsættelse til fuldbyrdelse af reststraffen kun skal kunne ske „under særlige omstændigheder“. Med hensyn til anvendelsen af denne bestemmelse foreslår man, at genindsættelse kun undtagelsesvis skal finde sted, efter at 6 måneder af prøvetiden er forløbet.

I overensstemmelse med en anbefaling fra den nordiske strafferetskomité i betænkning nr. 3/1970 om prøveløsladelse foreslår arbejdsgruppen samtidig en smidigere regel i straffelovens § 40, stk. 4, om prøveløsladelse efter genindsættelse på grund af nyt strafbart forhold. Efter den gældende bestemmelse skal ved afgørelsen om fornyet prøveløsladelse den resterende del af straffen i forbindelse med den nu idømte straf betragtes som en ny straf. Arbejdsgruppen foreslår, at prøveløsladestermenerne i § 38 ved genindsættelse alene skal beregnes i forhold til den nye dom. Man undgår herved, at en beskeden aktuel kriminalitet obligatorisk medfører en uforholdsmæssig lang frihedsberøvelse som følge af afsoning af en reststraf af lang varighed.

2) Til brug for sine overvejelser har straffelovrådet fra direktoratet for fængselsvæsenet modtaget en redegørelse for direktoratets praksis i sager om genindsættelse. Redegørelsen er optaget som bilag 4 til rådets udtalelse.

3) Det er straffelovrådets opfattelse, at arbejdsgruppens forslag, hvorefter genindsættelse ved vilkårsovertrædelse kun undtagelsesvis bør kunne finde sted, når der er forløbet 6 måneder af prøvetiden, ikke bør gennemføres. Man er vel klar over, at det forhold, at den prøveløsladte har holdt sig kriminalitetsfri i en længere del af prøvetiden, ofte vil være et (af de) forhold, der taler imod genindsættelse. Tidsfaktoren kan

imidlertid ikke være eneafgørende herfor. Afgørelsen må bero på en helhedsvurdering, hvori også indgår andre hensyn, f. eks. den prøveløsladtes personlige forhold og arten og grovheden af en eventuel ny kriminalitet, herunder specielt om der er tale om ny ligeartet kriminalitet. Straffelovrådet finder endvidere, at der ikke i arbejdsgruppens materiale er tilvejebragt tilstrækkeligt grundlag for at antage, at en eventuel tidsbegrænsning af den normale genindsættelsesadgang skal være 6 måneder. Man må overhovedet anse det for tvivlsomt, om man med nogen fordel vil kunne anvende en særlig tidsbegrænsning inden for den fastsatte prøvetid. En praksis i overensstemmelse med arbejdsgruppens forslag vil således indebære en nærliggende risiko dels for en forringelse af muligheden for at opnå de resultater, man tilsigter at opnå med en prøveløsladelse, dels for en nedbrydning af respekten for de vilkår, der stilles ved prøveløsladelsen. Man anser det endvidere for principielt uacceptabelt, at der på den ene side udmåles prøvetider af en bestemt længde, samtidig med at man anerkender, at en af de væsentligste virkninger af den løsladtes status som prøveløsladt ophører før terminens udløb.

Straffelovrådet vil derimod finde det mere konsekvent og hensigtsmæssigt at ændre bestemmelsen i straffelovens § 39, stk. 1, 2. punktum, således at den heri foreskrevne minimumstid for prøvetiden på 1 år bortfalder. Ved en sådan ændring vil man give de prøveløsladende myndigheder adgang til i højere grad at udmåle prøvetiden under hensyntagen til de individuelle forhold i den enkelte sag. Samtidig vil bestemmelsen komme i bedre overensstemmelse med reglen i § 56, stk. 3, om prøvetiden ved betingede domme. Straffelovrådet foreslår på dette grundlag, at bestemmelsen i § 39, stk. 1, 2. punktum, affattes således:

„Prøvetiden kan ikke overstige 3 år“.

Straffelovrådet finder i den forbindelse anledning til at udtale, at det er rådets opfattelse, at der i praksis er en tendens til i medfør af straffelovens § 39, stk. 2, at fastsætte vilkår om tilsyn uden nøjere prøvelse af behovet for tilsyn i det enkelte tilfælde, uanset at behovet for tilsyn må anses for tvivlsomt. Dette forhold kan formentlig til dels tilskrives formuleringen af bestemmel-

Bilag til f. t. l. vedr. borgerlig straffelov.

sen. Straffelovrådet foreslår derfor, at § 39, stk. 2, 1. punktum, affattes således: „Det kan fastsættes som vilkår for løsladelsen, at . . . . .“ Det vil ved en sådan formulering klare fremgå, at vilkår om tilsyn kun skal anvendes, når der er et konkret behov herfor.

4) En række af de myndigheder, der har udtalt sig om betænkningen, har taget afstand fra gruppens forslag og henstillet, at der i stedet gennemføres en ordning, efter hvilken kompetencen til at bestemme genindsættelse på grund af strafbart forhold i prøvetiden henlægges til domstolene.

Direktoratet for fængselsvæsenet har sluttet sig til dette forslag og foreslået straffelovens § 40 affattet således:

„§ 40. Begår den prøveløsladte nyt strafbart forhold i prøvetiden, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, finder § 61, stk. 2, tilsvarende anvendelse, således at reststraffen ligestilles med en betinget straf.

Stk. 2. Overtræder den prøveløsladte i øvrigt de efter § 39 fastsatte vilkår, kan justitsministeren

1) tildele advarsel,

2) ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den i § 39 fastsatte længstetid, eller

3) under særlige omstændigheder bestemme, at han skal indsættes til udståelse af reststraffen.

Stk. 3. Begår den prøveløsladte strafbart forhold i prøvetiden, uden at der rejses tiltale herfor, finder reglerne i stk. 2 tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Afgørelse efter stk. 2 kan kun træffes inden prøvetidens udløb.

Stk. 5. Bliver der ikke truffet bestemmelse om genindsættelse, anses straffen for udstået på det tidspunkt, da prøveløsladelse fandt sted.

Stk. 6. Såfremt genindsættelse er bestemt i medfør af stk. 2, kan fornyet prøveløsladelse ske, selv om de tidsmæssige betingelser i § 38, stk. 1 og 2, ikke er opfyldt med hensyn til reststraffen. Med hensyn til prøvetid efter sådan prøveløsladelse gælder de i § 39 fastsatte tider med fradrag af den tid, i hvilken den pågældende tidligere har været prøveløsladt.“

5) Straffelovrådet kan tiltræde, at spørgs-

målet om genindsættelse på grund af lovovertrædelser begået i prøvetiden bør henlægges til domstolenes afgørelse. Det kan under den nuværende ordning være utilfredsstillende både for domstolene og for den tiltalte, at der ved afgørelsen af den nye sag råder uvished om varigheden af den samlede frihedsberøvelse, som kan indtræde. I princippet er der nu, hvis reststraffen skal fuldbyrdes, tale om en kumulation af denne straf og en ny straf, der udmåles uafhængigt af denne. Ved indførelse af domstolskompetence kan man ikke blot undgå de praktiske ulemper ved en dobbeltbehandling af spørgsmålet om straffuldbyrdelse, men også opnå, at dette spørgsmål og fastsættelsen af frihedsberøvelsens varighed undergives en helhedsbedømmelse med mulighed for mere varierede løsninger end efter den nuværende ordning. Domstolskompetence betyder også en styrkelse af den tiltaltes retsbeskyttelse. Det kan ganske vist anføres, at reststraffen i samme grad som den nye straf har sit grundlag i en domstolsafgørelse, og at der for så vidt består et „straffekrav“, der ikke kan anfægtes. På den anden side må det fremhæves, at den regelmæssige brug af prøveløsladelse bevirker en ligeså regelmæssig faktisk lempelse af de straffetider, der følger af de idømte straffe. Det er derfor velbegrunnet, at spørgsmålet om frihedsberøvelsens varighed tages op til revision, når ny kriminalitet har aktualiseret dette spørgsmål også for reststraffens vedkommende. Det må i den forbindelse bemærkes, at der efter de af arbejdsgruppen forelagte oplysninger i et ikke ubetydeligt omfang er tale om reststraffe af længere varighed, hvis fuldbyrdelse nu beror på administrativ afgørelse. Det skal blot tilføjes, at domstolskompetence også kan betyde en styrkelse af de tiltaltes retsstilling for så vidt angår prøvelsen af det faktiske grundlag for fuldbyrdelse af reststraffen.

Straffelovrådet kan tiltræde fængselsdirektoratets forslag til § 40, stk. 1. Man foreslår dog, at ordene „finder § 61, stk. 2, tilsvarende anvendelse“ ændres til: „træffer retten afgørelse i overensstemmelse med § 61, stk. 2“, hvorved det kommer tydeligere til udtryk, at kompetencen til at træffe afgørelse i disse sager tilkommer domstolene.

Anvendelsen af § 61, stk. 2, i tilfælde, hvor den prøveløsladte begår nyt strafbart

forhold i prøvetiden, indebærer, at retten som hovedregel skal fastsætte en ubetinget fællesstraf, i hvilken reststraffen og straffen for det nye forhold indgår. I modsætning til, hvad der skal gælde med hensyn til følgen af rene vilkårsovertrædelser, må det anses for rigtigst at tage det udgangspunkt i loven, at ny kriminalitet fører til ubetinget straf. Retten skal ikke ved udmålingen være bundet til absolut kumulation af reststraffen og den nye straf, men kan fastsætte en lavere fællesstraf. Det bør ikke være udelukket at idømme en fællesstraf, der er kortere end reststraffen.

Når forholdene taler derfor, kan retten i stedet for at idømme en ubetinget fællesstraf idømme en ubetinget straf alene for det nye forhold og bestemme, at det skal have sit forblivende ved den tidligere trufne bestemmelse om prøveløsladelse (sml. § 61, stk. 2, nr. 1). Der kan i den forbindelse træffes bestemmelse om ændring af vilkårene for prøveløsladelsen. Retten har også den mulighed at afsige en betinget dom, som både angår det nye forhold og træder i stedet for den hidtil løbende prøveløsladelse (sml. herved § 61, stk. 2, nr. 2). Retten kan ikke i forbindelse med betinget dom for det nye forhold træffe bestemmelse om, at reststraffen skal fuldbyrdes; derimod følger det af henvisningen til § 61, stk. 2, nr. 2, at der kan afsiges en delvis betinget dom efter reglen i § 58.

6) Spørgsmålet om genindsættelse på grund af andre vilkårsovertrædelser end ny kriminalitet vil efter forslaget fortsat bero på en administrativ afgørelse. Straffelovrådet er opmærksom på, at det ovenfor anførte hensyn til retssikkerheden også — og måske i endnu højere grad — taler for at henlægge kompetencen til domstolene i disse sager. Bevistvivl vil således snarere kunne foreligge, hvor der rejses spørgsmål om genindsættelse på grundlag af andre vilkårsovertrædelser end nyt strafbart forhold, end hvor den pågældende i prøvetiden har begået nyt strafbart forhold. Ved også at henlægge kompetencen til at træffe bestemmelse om genindsættelse ved andre vilkårsovertrædelser end nyt strafbart forhold til domstolene, vil man tillige i højere grad opnå overensstemmelse med reglerne om betingede domme.

Straffelovrådet finder imidlertid, at

spørgsmålet om, hvorvidt kompetencen til at træffe bestemmelse om genindsættelse ved „rene“ vilkårsovertrædelser også bør henlægges til domstolene, ikke kan afgøres uden mere indgående drøftelser med bl. a. de tilsynsførende organer og retterne. Man finder derfor ikke på det foreliggende grundlag at kunne stille forslag om en sådan ændring, men henstiller, at spørgsmålet nærmere overvejes.

7) Det fremsatte forslag til ændring af straffelovens § 40 adskiller sig også fra arbejdsgruppens forslag derved, at det ikke indeholder særlige bestemmelser om de tidsmæssige betingelser for prøveløsladelse efter „genindsættelse“ på grund af ny kriminalitet.

Straffelovrådet er opmærksomt på, at en ordning, hvorefter domstolene ved ny lovovertrædelse i prøvetiden fastsætter en ubetinget fællesstraf, dækkende reststraffen og straf for det nye forhold, efter omstændighederne vil kunne medføre, at den domfældtes muligheder for prøveløsladelse vil blive udskudt til et senere tidspunkt, end det, der vil følge af arbejdsgruppens forslag til ændring af straffelovens § 40, stk. 4, jfr. ovenfor under pkt. 1).

Rådet kan tiltræde, at en forholdsvis beskeden kriminalitet ikke bør kunne medføre en uforholdsmæssig lang frihedsberøvelse, fordi den medfører afsoning af en „reststraf“ af lang varighed. Uheldige resultater af denne art kan undgås gennem anvendelse enten af reglerne i straffelovens § 61, stk. 2, nr. 1 og 2, eller af reglerne i § 58 om kombinationsdom. § 58 kan imidlertid kun anvendes, hvis den ubetingede del af straffen ikke overstiger 3 måneder. Er dette tilfældet, kan retten imidlertid, hvis den vil sikre mulighed for en prøveløsladelse indenfor en rimelig tid, med hjemmel i straffelovens § 61, stk. 2, udmåle en fællesstraf, omfattende reststraffen og straffen for det nye forhold, af kortere varighed end reststraffen, jfr. foran. Denne mulighed, der kun er blevet brugt i et meget begrænset omfang i forbindelse med betingede domme, vil formentlig i højere grad kunne finde anvendelse i de her omhandlede sager.

(b) *Disciplinærstraf af straffecelle (bet. s. 67).*

Arbejdsgruppen har foreslået, at den gældende bestemmelse i straffelovens § 46, stk.

2, ændres, således at den strafforlængende virkning af anbringelse i straffecelle ophæves.

Det fremgår af de modtagne udtalelser fra fængselsvæsenets institutioner, at der blandt disse er delte meninger om arbejdsgruppens forslag. De anførte betænkeligheder vedrører især muligheden for at opretholde disciplin og sikkerhed, ligesom enkelte anstaltsledere finder, at en samlet løsning af hele disciplinærstrafproblemet havde været ønskelig.

Direktoratet for fængselsvæsenet har over for justitsministeriet udtalt, at man ud fra principielle betragtninger vedrørende retssikkerheden kan tiltræde arbejdsgruppens forslag. Man anfører endvidere, at det vil være muligt at opretholde den fornødne disciplin uden at tillægge ikendelse af straffecelle strafforlængende virkning.

Det ville efter straffelovrådets opfattelse have været ønskeligt, om de igangværende overvejelser vedrørende disciplinærstrafproblemerne havde været bragt til afslutning, inden der blev fremsat forslag til ændring af straffelovens § 46, stk. 2. Uanset at dette ikke er sket, mener straffelovrådet dog at kunne gå ind for arbejdsgruppens forslag. De principielle betænkeligheder ved den strafforlængende virkning af en administrativ fastsat disciplinærstraf i straffecelle er efter rådets opfattelse meget tungtvejende. Man lægger endvidere vægt på, at direktoratet for fængselsvæsenet har fundet det rigtigt at fremme det af arbejdsgruppen stillede forslag på det foreliggende grundlag og give udtryk for, at en afskaffelse af den strafforlængende virkning ikke vil få afgørende disciplinære og sikkerhedsmæssige følger.

Det tilføjes, at fængselsdirektøren over for straffelovrådet har udtalt, at den foreslåede ændring af § 46 ikke vil påvirke de igangværende bestræbelser på at nedbringe omfanget af isolation indenfor fængselsvæsenet.

*Til kapitel 5. Sanktionerne (bet. s. 70-72).
Advarsel (bet. s. 72).*

Arbejdsgruppen har fundet det rigtigt, at der åbnes mulighed for retlig tildeling af advarsel for hele straffelovgivningens område og ikke blot for politisagers vedkommende, jfr. retsplejelovens § 937. Man har

derfor foreslået, at der i straffelovens almindelige del indføres følgende bestemmelse:

„Skønnes anvendelse af videregående foranstaltninger unødvendig, tildeler retten en advarsel.“

Straffelovrådet kan tilslutte sig de synspunkter, der ligger bag arbejdsgruppens forslag. En beføjelse for domstolene til at afgøre også en statsadvokatsag med advarsel ville modsvare anklagemyndighedens vidtgående beføjelser til at slutte sager.

Det er imidlertid straffelovrådets opfattelse, at de intentioner, der ligger bag arbejdsgruppens forslag, fuldt ud vil kunne gennemføres under det gældende system.

Det må herved fremhæves, at det praktiske behov for en regel som den foreslåede nu er langt mindre, end da arbejdsgruppen fremsatte sit forslag, idet en stor del af de mindre alvorlige statsadvokatsager, i hvilke der kunne blive tale om afgørelse ved advarsel, herunder bl. a. sager efter straffelovens § 287, ved lov nr. 224 af 7. juni 1972 om ændring af retsplejeloven, der trådte i kraft den 1. juli 1972, er gjort til politisager.

For så vidt angår de sager, der fortsat er statsadvokatsager, vil sager af mindre alvorlig karakter kunne sluttes med tiltalefrafald, ligesom retten, hvis tiltale rejses, har mulighed for at tage hensyn til formildende omstændigheder enten ved idømmelse af betinget dom uden straffastsættelse eller ved at nedsætte den forskyldte straf eller helt lade den bortfalde, jfr. straffelovens §§ 84 og 85 og § 287.

Det er således straffelovrådets opfattelse, at det rejste spørgsmål i første række er et lovteknisk spørgsmål, der mest hensigtsmæssigt vil kunne løses i forbindelse med en samlet behandling af det strafferetlige systems mindsteløsninger. En sådan samlet behandling falder imidlertid uden for den kreds af problemer, som straffelovrådet nu har beskæftiget sig med, og bør derfor vente til en senere lejlighed.

Til kapitel 6. Strafudmålingsniveauet (bet. s. 73).

Arbejdsgruppen går ind for en moderat sænkning af strafudmålingsniveauet og søger gennem nogle enkle beregninger at vise de virkninger, der kunne fremkomme ved en generel nedsættelse af straffniveauet.

Samtlige myndigheder, der er hørt over arbejdsgruppens betænkning, har udtalt sig imod en sænkning af straffniveauet ud fra helt skematiske retningslinier.

Straffelovrådet har forstået arbejdsgruppens bemærkninger således, at arbejdsgruppen ikke tager afstand fra den opfattelse, at strafudmåling skal ske under hensyntagen til en flerhed af konkrete faktorer. Det har ikke været gruppens mening at fremkomme med forslag til en regel om skematisk straffnedsættelse, men alene at vise den væsentlige betydning af selv en moderat sænkning af strafudmålingsniveauet. Straffelovrådet mener, at det ikke er muligt at udtale sig om strafudmålingens placering i så bred almindelighed. Vurderingen af udmålingsniveauet må foretages med relation til bestemte kategorier af lovovertrædelser eller i relation til den nærmere udformning af bestemte sanktionsarter.

Med hensyn til udmålingsniveauet for bestemte lovovertrædelser henviser rådet til de udtalelser, som rådet er fremkommet med vedrørende vold, straffelovens §§ 285 og 287, brugstyveri og butikstyveri, jfr. side 19 og 23-26. Som det fremgår heraf, har rådet ved denne behandling dækket meget store områder af lovovertrædelser og givet udtryk for synspunkter, der ligger på linje med tendensen i arbejdsgruppens bemærkninger.

Hvad dernæst angår spørgsmålet om udmålingsniveauets påvirkning gennem en ændret udformning af de eksisterende sanktionsarter, henvises til bemærkningerne overfor side 18-19 og 29-31 vedrørende kombinationsdomme, betingede domme og genindsættelse ved overtrædelse af prøveløsladelsesvilkår. Som det fremgår heraf, er tendensen i disse bemærkninger udtryk for et ønske om en begrænsning i anvendelsen af frihedsstraf.

P.R.V.

Knud Waaben.

*Underbilag 1.***Notat vedrørende udviklingen i fængselsvæsenets belæg i 1971 og 1972.**(Udarbejdet af fuldmægtig, cand. jur. *W. Rentzmann*).

Opgørelserne i det følgende er bygget på indberetning fra anstalterne over belægget den 1. onsdag i hver måned (kl. 24).

Det samlede belæg (fig. 8) var i det første halvår af 1972 jævnt faldende i forhold til den tilsvarende periode i 1971. Fra et næsten lige stort belæg i januar 1971 og 72 stiger differencen til 450 i juni 1972. I juli var differencen kun 250, hvilket skyldtes, at den sædvanlige sommerstigning i hæftebelægget udeblev i 1971 som følge af færdselslovsrevisionen. I den sidste del af 1972 er differencen i forhold til de tilsvarende måneder i 1971 langsomt blevet mindre (aug. 382, sept. 387, okt. 349, nov. 331, dec. 301).

Fængsel (fig. 1).

Ingen bemærkninger, bortset fra en konstatering af, at den sædvanlige stigning i årets første måneder tilsyneladende er udeblevet i 1971.

Ungdomsfængsel (fig. 2).

Udviklingen viser en omtrent parallel forskydning til et niveau — i det første halvår ca. 50 og i sidste del af året ca. 30 — under belægget i den tilsvarende periode i 1971.

Arbejdshus (fig. 3).

Belægget har været jævnt faldende i undersøgelsesperioden og har i de enkelte måneder i 1972 været ca. halvt så stort som i de tilsvarende måneder i 1971.

Forvaring (fig. 4).

I det første halvår af 1972 ligger belægget nogenlunde konstant 30 indsatte under de tilsvarende månedstal for 1971.

I den sidste del af året synes der at kunne spores en tendens imod en noget større difference (aug. 42, sept. 36, okt. 39, nov. 45, dec. 52).

Særfængsel (fig. 5).

Belægget har i 1972 ligget en smule højere

end i 1971. Bortset herfra har der ikke kunnet påvises nogen tydelig tendens (differencen var i de enkelte måneder: 18-19-0-3-3-1-7-8-12-13-3-4).

Varetægt (fig. 6).

Der har været tale om et klart fald i belægget. Differencen mellem belægstallene for de enkelte måneder har været jævnt stigende fra ca. 70 i januar til ca. 270 i september. I nov./dec. var forskellen dog reduceret noget (differencen pr. måned: 68-143-167-165-211-208-257-244-266-211-82-145).

Det er naturligvis her — som for de øvrige hensiddelsersarters vedkommende — ikke muligt ud fra belægstallene at afgøre, i hvilket omfang differencerne beror på ændring i antallet af indsættelser, og i hvilket omfang de beror på ændring i indsættelsestiden.

Hæfte (fig. 7).

Hæftekurven for 1971 er som nævnt ukarakteristisk, for så vidt som den sædvanlige sommerstigning udeblev.

Selv bortset herfra var der dog i sidste halvdel af 1971 tale om et fald i hæftebelægget i forhold til tidligere år. Udviklingen fortsatte i første halvdel af 1972, hvor differencen i de månedlige belægstal steg fra ca. 60 til ca. 110. (58-77-66-83-111-109).

I juli var 1972-tallet pludselig højest, nemlig 107 højere end i juli 1971. Dette kan dog forklares ved den nævnte anormalitet ved hæftetallet i juli 1971.

I den sidste del af 1972 synes der dog at være en klar tendens mod udligning af differencen i forhold til 1971 (aug. ÷ 26, sept. + 25, okt. + 9, nov. ÷ 17, dec. + 16).

Under hensyn til færdselslovsændringen (og den dermed forbundne konvertering af hæftestrafte til bødestrafte) i juli 1971 er det vel nødvendigt for hæftebelæggets vedkommende at sammenligne 1971 og 1972-tallene med belægget i 1970.

Opgjort pr. 1. onsdag i hver måned er tallene for 1970:

Jan.	feb.	marts	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
505	750	677	540	579	456	421	428	404	530	625	523

Differencen mellem 1971 og 1970-tallene er:

Jan.	feb.	marts	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
93	71	119	47	94	223	59	74	43	82	136	98

Der synes således ikke at være tale om nogen radikal ændring i hæftetallet efter 1. juli 1971, idet dog differencen i gennemsnit er 15 højere i de sidste 5 måneder end i de første 7 (henholdsvis 87 og 72).

Man kan måske slutte, at det relativt ansomme fald i hæftebelægget fra juli 1971

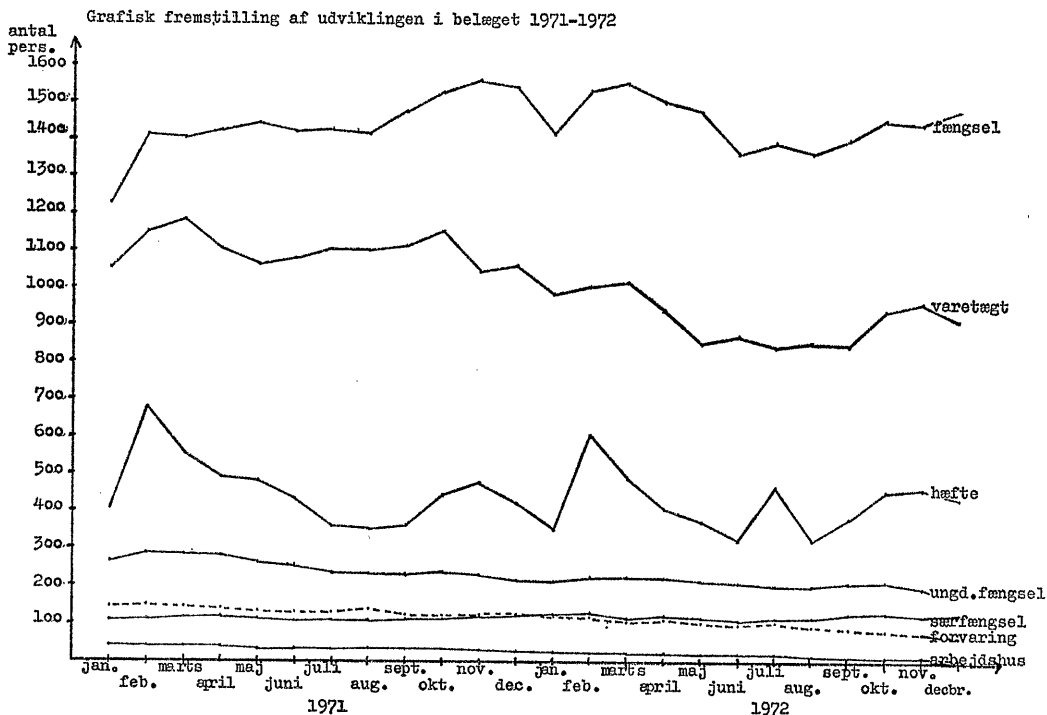
til juni 1972 skyldes afviklingen af „hæftepuklen“.

Derimod kan der ikke ud fra belægstallene gives nogen forklaring på, at hæftebelægget i de sidste måneder af 1972 atter har været oppe på 1971-niveauet.

Oversigt over udviklingen i belægget opgjort den 1. onsdag i hver måned i 1971 og 1972, fordelt efter hensiddelsesart.

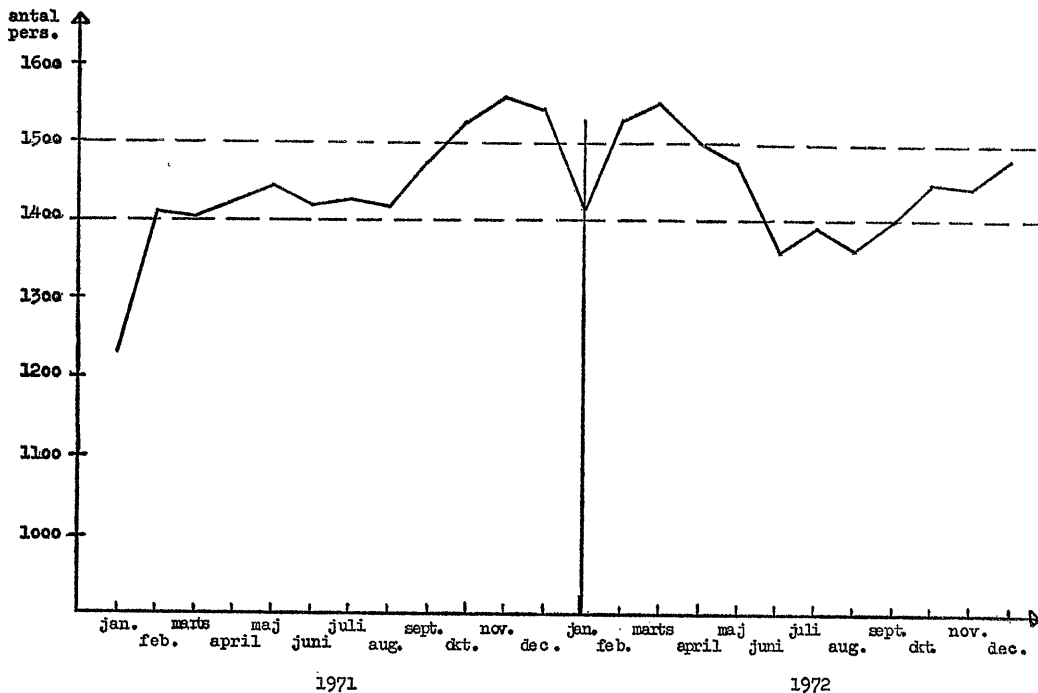
	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Jul	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1971												
Fængsel.....	1231	1413	1406	1426	1445	1422	1429	1419	1478	1530	1562	1543
Ungdomsfængsel.....	263	288	285	281	263	257	234	235	231	238	232	219
Arbejdshus.....	41	41	41	40	37	36	34	35	34	35	32	28
Forvaring.....	147	150	148	143	135	131	131	140	126	125	124	125
Særfængsel.....	109	111	118	120	116	109	111	111	116	117	120	126
Sikkerhedsforvaring....	8	9	9	9	9	9	7	7	7	7	6	5
Observationsafdeling...	13	21	25	29	26	25	25	19	22	26	29	34
Varetægt.....	1056	1151	1186	1109	1065	1081	1104	1102	1117	1155	1048	1062
Hæfte.....	412	679	558	493	485	434	362	354	361	448	479	425
Bødeforvandlingsstraf..	31	31	28	23	33	16	22	25	19	25	28	31
Andet ¹⁾	40	47	44	44	57	49	43	46	65	54	60	44
I alt.....	3351	3941	3848	3717	3671	3569	3502	3491	3576	3760	3720	3642
1972												
Fængsel.....	1420	1534	1554	1503	1479	1367	1397	1369	1402	1454	1448	1480
Ungdomsfængsel.....	218	227	227	224	214	210	201	202	209	214	198	173
Arbejdshus.....	26	25	24	26	22	22	21	19	16	15	14	13
Forvaring.....	123	120	110	114	107	100	105	98	90	84	79	73
Særfængsel.....	127	130	118	123	119	110	118	119	128	130	123	130
Sikkerhedsforvaring....	4	4	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Observationsafdeling...	39	41	40	44	35	36	32	33	37	38	40	40
Varetægt.....	988	1008	1019	946	854	873	847	858	851	944	966	917
Hæfte.....	354	602	492	410	374	325	469	328	386	457	462	441
Bødeforvandlingsstraf..	20	44	34	21	25	14	32	28	25	20	24	29
Andet ¹⁾	47	54	49	35	44	34	44	53	43	53	33	43
I alt.....	3566	3789	3670	3449	3276	3094	3268	3109	3189	3411	3389	3341

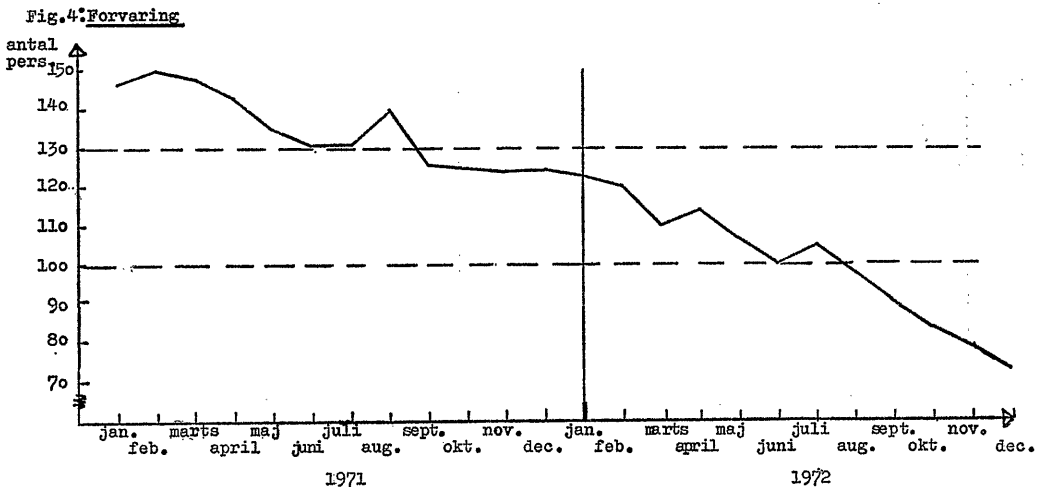
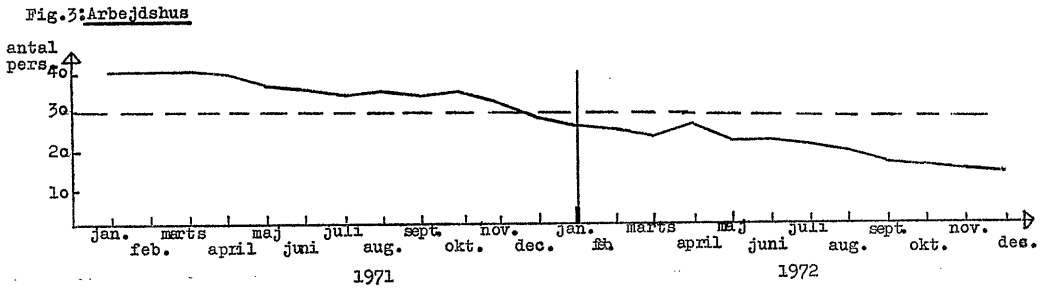
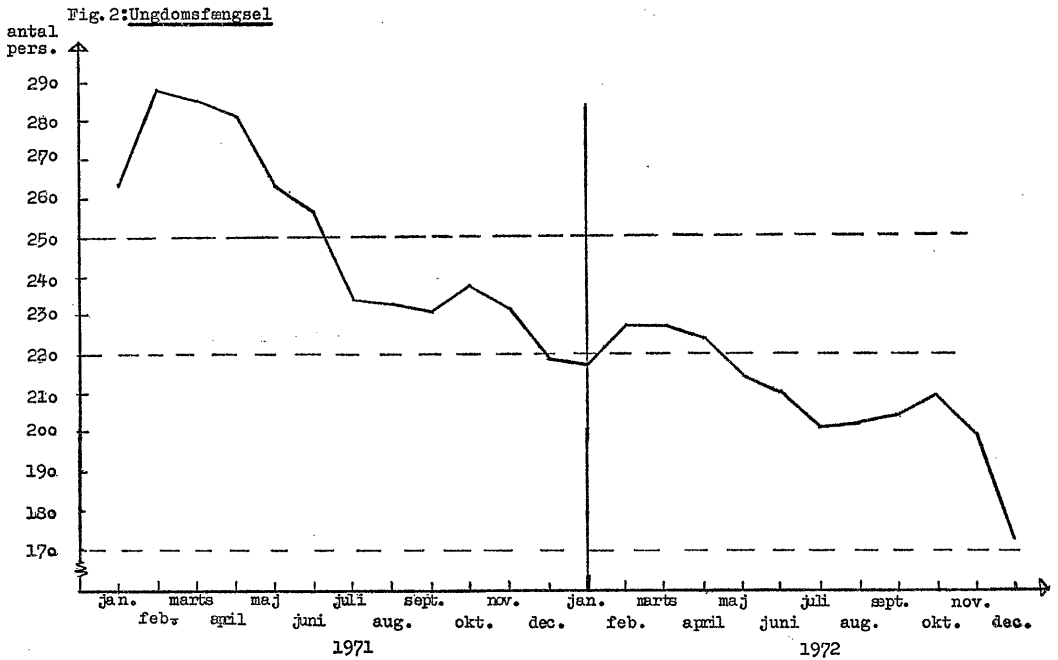
¹⁾ omfatter indsatte i TB-afdeling, detention og vagtarrest samt bidragsafsonere og indsatte efter fremmedloven.

Grafiske fremstillinger af udviklingen i beløget 1971-1972 for hver enkelt hensiddelsesart.

Fig. 1: Fængsel

Bilag til f. t. l. vedr. borgerlig straffelov.

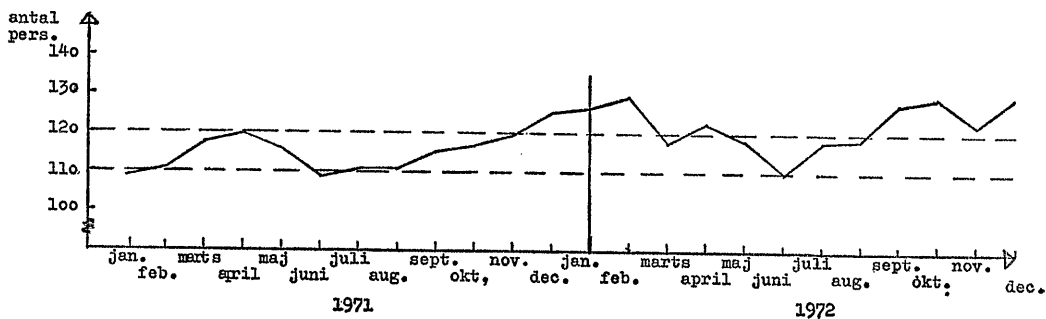
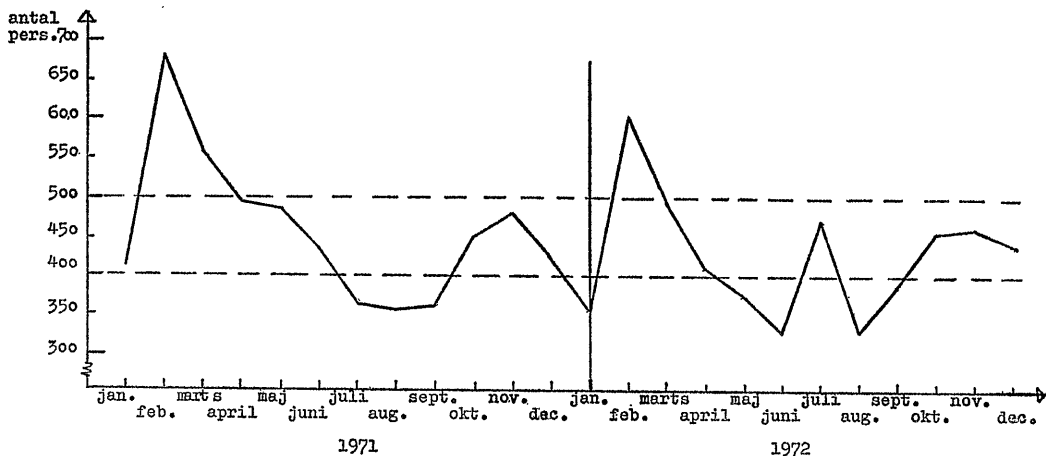
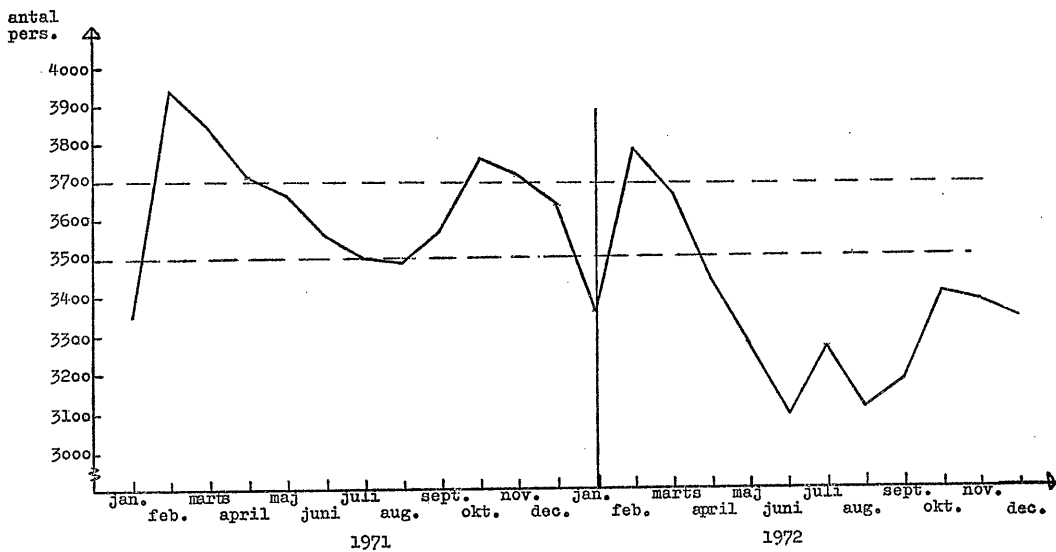
Fig.5: SærfængselFig.6: VaretagtFig.7: Hæfte

Fig. 8: Samlet belæg

Underbilag 2 a.

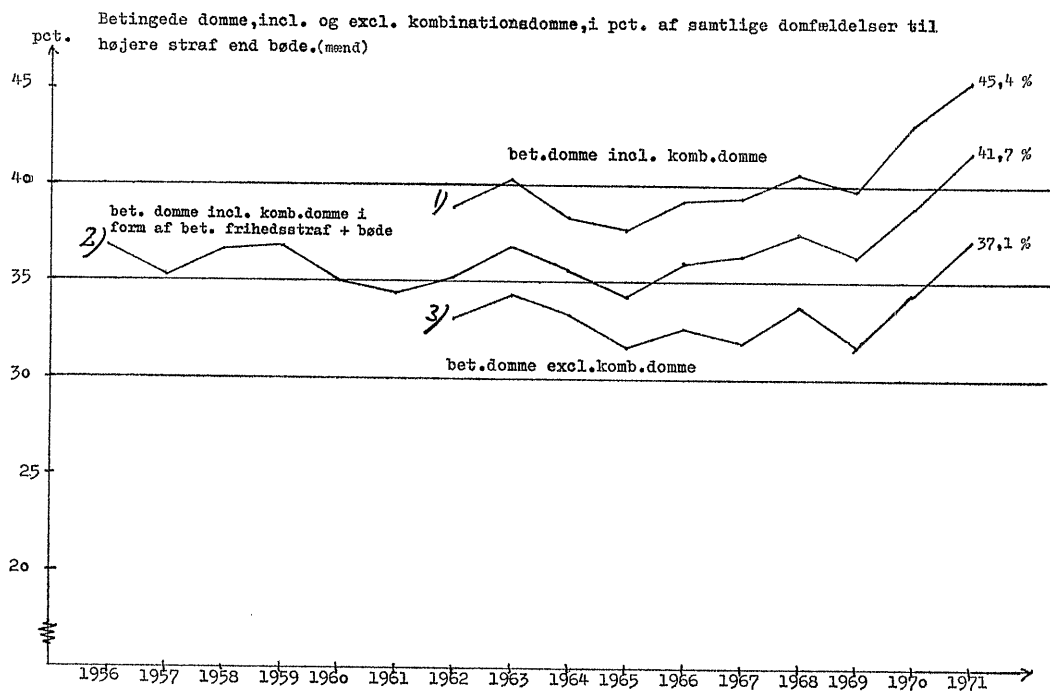
Domfældelser 1/1-30/6 1972 til højere straf end bøde for overtrædelse af den borgerlige straffelov.

	Alle hørte	Kbhvns byret	Øvrige retter
	pct.	pct.	pct.
<i>I. MÆND</i>			
A. Ubetinget dom	55,00	63,57	48,41
B. Betinget dom	45,00	36,43	51,59
<i>II. KVINDER</i>			
A. Ubetinget dom	15,85	14,85	17,07
B. Betinget dom	84,15	85,15	82,93
<i>III. MÆND og KVINDER</i>			
A. Ubetinget dom	52,15	59,16	46,57
B. Betinget dom	47,85	40,84	53,43

Underbilag 2b.

Betingede domme inkl. og excl. kombinationsdomme absolut og i procent af samtlige domfældelser til højere straf end bøde.

År	1. Domfældelser til højere straf end bøde	2. Betingede domme incl. kombinationsdomme	3. Betingede domme excl. kombinationsdomme i form af ubet./bet. frihedsstraf	4. Betingede domme excl. kombinationsdomme	5. Kombinations- domme:			2:1 Bet. domme incl. kombina- tionsdomme i pct. af samt- lige domfældelser til højere straf end bøde	3:1 Bet. domme excl. kombina- tionsdomme i form af ubet./ bet. frihedsstraf i pct. af samtlige domfældelser til højere straf end bøde	4:1 Bet. domme excl. kombina- tionsdomme i pct. af samt- lige domfældelser til højere straf end bøde	5:1 Kombinationsdomme i alt i pct. af samtlige domfælde- ser til højere straf end bøde
					Ubet./bet. frihedsstraf	Bet. frihedsstraf + bøde	Kombinationsdomme				
								pct.	pct.	pct.	
1956	6.561	.	(2.412)	2.412	.	.	.	.	(36,8)	36,8	.
1957	6.150	.	(2.171)	2.171	.	.	.	.	(35,3)	35,3	.
1958	5.680	.	(2.077)	2.077	.	.	.	.	(36,6)	36,6	.
1959	5.671	.	(2.079)	2.079	.	.	.	.	(36,7)	36,7	.
1960	5.458	.	(1.909)	1.909	.	.	.	.	(35,0)	35,0	.
1961	5.642	.	(1.940)	1.940	.	.	.	.	(34,4)	34,4	.
1962	6.054	2.358	2.129	2.003	229	126	355	38,9	35,2	33,1	5,9
1963	6.303	2.543	2.319	2.164	224	155	379	40,3	36,8	34,3	6,0
1964	6.340	2.435	2.260	2.109	175	151	326	38,4	35,6	33,3	5,1
1965	6.490	2.444	2.228	2.058	216	170	386	37,7	34,3	31,7	5,9
1966	6.598	2.588	2.372	2.154	216	218	434	39,2	36,0	32,6	6,6
1967	7.119	2.806	2.586	2.269	220	317	537	39,4	36,3	31,9	7,5
1968	7.814	3.171	2.932	2.630	239	302	541	40,6	37,5	33,7	6,9
1969	7.817	3.110	2.840	2.480	270	360	630	39,8	36,3	31,7	8,1
1970	8.829	3.816	3.432	3.036	384	396	780	43,2	38,9	34,4	8,8
1971	9.797	4.444	4.084	3.632	360	452	812	45,4	41,7	37,1	8,3

Kurve nr. 2 svarer til kurven i betegnning hr650/1972 (p. 14).

Antallet af betingede domme og kombinationsdomme med tilsyn af Dansk forsorgsselskab opgjort pr. den 7. i hver måned i 1971 og 1972.

	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1971												
Betingede domme	2954	2933	2948	2991	3024	3070	3118	3117	3145	3178	3206	3223
Kombinerede domme ..	245	233	247	262	253	251	254	261	260	262	252	257
I alt	3199	3166	3195	3253	3277	3321	3372	3378	3405	3440	3458	3480
1972												
Betingede domme	3253	3267	3266	3279	3246	3295	3296	3262	3239	3229	3241	
Kombinerede domme ..	260	254	260	258	258	264	264	253	253	256	264	
I alt	3513	3521	3526	3537	3504	3559	3560	3515	3492	3485	3505	

Underbilag 3.

Notat om de i betænkningen side 40 refererede 6 domme vedrørende recidivister.

1. Københavns byrets dom af 17/11 1970.

Af dommen fremgår, at domfældte i tidsrummet 1954-1970 var straffet her i landet 10 gange for berigelseskriminalitet, herunder indbrudstyverier. Den 3/9 1970 var han blevet løsladt efter afsoning af en fængselsstraf på 4 mdr., og d. 3/10 1970 pågribes han på et kirkegårdskontor, hvortil han havde skaffet sig adgang bl.a. ved at knuse et vindue, og hvor han inden politiets ankomst have opbrudt nogle aflåste skabe.

2. Østre landsrets dom af 6/11 1969.

Det fremgår af dommen, at domfældte i tidsrummet 1966-1969 var straffet 3 gange for indbrudstyverier og forsøg herpå m.m. Den 2/6 1969 var han blevet prøveløsladt fra en fængselsstraf på 9 mdr., og d. 6/7 1969 pågribes han under et forsøg på at bryde ind i Folkets hus, hvortil han og mindst een medgerningsmand søgte at skaffe sig adgang dels ved at knuse et vindue dels ved at forsøge at opbryde en dør. Indbruddet lykkedes ikke på grund af politiets ankomst. Det fremgår af sagen, at domfældte til gerningsstedet havde medbragt en hjemmeslebet skruetrækker.

3. Lyngby rets dom af 1/12 1970.

Domfældte var i tidsrummet 1964-1968 straffet 3 gange for indbrudstyverier og forsøg herpå m. m. Den 12/12 1968 var han blevet prøveløsladt fra en fængselsstraf på 1 år. Den 17/11 1970 pågribes han i et varehus, hvortil han havde skaffet sig adgang ved at knuse et vindue, og hvor han forsøgte at opbryde forskellige skuffer. Da han ved indbruddet havde aktiveret en lydløs

tyverialarm, pågribes han i varehuset, og hindres derved i at tilegne sig andre genstande end de i betænkningen nævnte.

4. Århus byrets dom af 24/3 1970.

Domfældte var i tidsrummet 1957-1969 straffet 7 gange for berigelseskriminalitet især indbrudstyverier. Den 27/10 1969 blev han prøveløsladt for en fængselsstraf på 1 år og 4 mdr., og den 25/2 1970 skaffer han sig om natten adgang til sin arbejdsplads ved at åbne en port, hvis lås var defekt. Han tilegnede sig vaskemidler til en værdi af 135 kr. Han havde en aftale med en mand om, at denne skulle købe varerne for 70-80 kr.

5. Københavns byrets dom af 1/10 1969.

Det fremgår af dommen, at domfældte i tidsrummet 1963-1968 var straffet 6 gange for berigelseskriminalitet, herunder indbrudstyverier. Den 25/9 1968 blev han prøveløsladt fra en fællesstraf af fængsel i 8 mdr., og den 7/6 1969 skaffer han sig adgang til et ismejeri ved at knuse ruden i butiksdøren.

6. Københavns byrets dom af 13/10 1969.

Domfældte var i tidsrummet 1966-1968 straffet 3 gange for berigelseskriminalitet, især tyveri fra parkerede motorkøretøjer. Den 3/1 1969 blev han prøveløsladt fra en fængselsstraf på 6 mdr., og d. 12/3 og 17/4 1969 skaffer han sig adgang til parkerede personbiler, i hvilke han forsøger at stjæle de i bilerne monterede autoradioer. Hans forehavende hindres begge gange af ejerens tilstedekomst.

Underbilag 4.

Redegørelse for fængselsdirektoratets praksis i sager om genindsættelse.

I. Afgørelser på grund af nyt strafbart forhold, for hvilket der idømmes frihedsstraf inden prøvetidens udløb.

Ved afgørelsen af, hvorvidt genindsættelse skal ske på grund af kriminalitet begået i prøvetiden, spiller overtrædelsens grovhed en væsentlig rolle. Tidligere skete der automatisk genindsættelse ved ny dom på 4 måneder og derover.

I de senere år har praksis fortsat været således, at langt den største del af de prøvelsladte, som idømmes straf af fængsel i 4 måneder eller derover, genindsættes, men bestemmelse om genindsættelse træffes i intet tilfælde, uden at der først har fundet en konkret vurdering sted af hensigtsmæssigheden og rimeligheden heraf.

Som udgangspunkt for overvejelserne om, hvorvidt genindsættelse kan undlades, foretages en vurdering af, hvorvidt den tidligere pådømte og den senest pådømte kriminalitet er ligeartet eller uligeartet. Er de 2 kriminalitetsarter uligeartede, undlades genindsættelse i almindelighed. Man er herved opmærksom på, at to arter af kriminalitet formelt kan være ligeartede, mens forholdet dog reelt er, at „den anden lovovertrædelse ... i samme grad som den første (kan) stå psykologisk isoleret i forhold til tiltaltes karakter og livsvaner“ (Waaben: „Betingede straffedomme“, side 198). Omvendt kan det være tilfældet, at den senest pådømte kriminalitet vel formelt er uligeartet i forhold til den først pådømte, men dog kan fremtræde som et led i den pågældendes generelle og fortsat forløbende asocialitetsmønster, når dette helhedsvurderes på grundlag af tidligere kriminalitet, almindelig livsførelse, milieu m. v.

Som yderligere momenter, der indgår i vurderingen af genindsættelsesspørgsmålet, kan fremhæves den tidsmæssige afstand mellem den tidligere pådømte kriminalitet og den senest pådømte kriminalitet samt den tidsmæssige afstand mellem prøvels-

delsen og den senest begåede kriminalitet. Herudover lægges der vægt på forløbet af den hidtidige del af prøvetiden og navnlig på, om der er en stabilisering eller et behandlingsarbejde i gang, som fuldbyrkelse af frihedsstraf ikke i højere grad end nødvendigt bør gribe forstyrrende ind i. I sådanne tilfælde vil det undertiden være mere hensigtsmæssigt at forlænge prøvetiden — eventuelt i forbindelse med ændring af vilkårene — end at træffe bestemmelse om genindsættelse til udståelse af reststraffen.

Fig. 1. Antal genindsættelser i perioden 15. juli-15. november 1972 på grund af ny kriminalitet, fordelt efter den nye strafs længde.

Fængsel eller sær-fængsel	
i 30 dage eller derunder	2
i over 30 dage-60 dage	2
i over 2 mdr.-3mdr.	16
i over 3 mdr.-4 mdr.	30
i over 4 mdr.-6 mdr.	51
i over 6 mdr.-12 mdr.	79
i over 12 mdr.	37
I alt	217

II. Foranstaltninger på grund af andre vilkårsovertrædelser.

Spørgsmålet om, hvorvidt der skal træffes foranstaltninger efter straffelovens § 40 over for prøvelsladte, som i prøvetiden har begået andre vilkårsovertrædelser end nyt strafbart forhold, afgøres ligeledes på grundlag af et konkret skøn, hvori indgår en vurdering af vilkårsovertrædelsens grovhed, herunder hvilken betydning der må tillægges den som kriminogen faktor.

Er vilkårsovertrædelsen af grovere karakter, og det må antages at være formålsløst at fortsætte efterforsorgsmæssige foranstalt-

ninger, vil der blive truffet bestemmelse om genindsættelse.

Har den prøveløsladte derimod begået mindre graverende vilkårsovertrædelser, og der er grund til at formode, at en fortsættelse af de efterforsorgsmæssige foranstaltninger vil være formålstjenlig, undlades genindsættelse. Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt der i sådanne tilfælde er grundlag for at ændre vilkårene og forlænge prøvetiden, lægges der vægt på en helhedsvurdering af den prøveløsladtes situation, herunder overtrædelsens art, og på hvilket tidspunkt i prøvetiden overtrædelsen er begået.

Det tilføjes, at det fornødne grundlag for at træffe afgørelse i disse sager jævnlige tilvejebringes gennem anvendelse af reglerne i retsplejelovens § 1004.

I perioden 1. april-1. oktober 1970 forelagdes 30 sager om „rene“ vilkårsovertrædelser for justitsministeriet; heraf førte 24 til genindsættelse, medens 6 medførte vilkårsindskærpelse m. m.

I 9 af de 24 sager havde retsplejelovens § 1004 været bragt i anvendelse.

I de samme 24 sager var det i 16 tilfælde anført, at prøveløsladte havde unddraget sig tilsynet. I 9 tilfælde var der tale om tilsidesættelse af antabusbehandling, i 4 om tilsidesættelse af arbejdsvilkår og i 1 om tilsidesættelse af narkotikamisbrugsvilkår (vilkår 10 og 11).

Det samlede antal genindsættelser for „rene“ vilkårsovertrædelser i perioden 1967-1971 fremgår af nedenstående oversigt.

Fig. 2. Genindsættelser i stats- og særjængsel i årene 1967-71 for overtrædelse af andre prøveløsladelsesvilkår end ny kriminalitet.

1967:	61
1968:	66
1969:	60
1970:	33
1971:	42